

Lilbo Gorgby.
Uppt. av O. Hindsberg s. 1

Jul
69

reg
Spinnrocken skall föres ut om Annadagen, annars väser
det inte lin andra året, och väser det, så bli det så
kört och dåligt. För man ut spinnrocken, väser linet bra.

reg
Regnar det på Annadagen, så fryser det Antesdagen
Låter märkvärdigt (V. G. G. W. u.) Ante gör st. för
Ande.

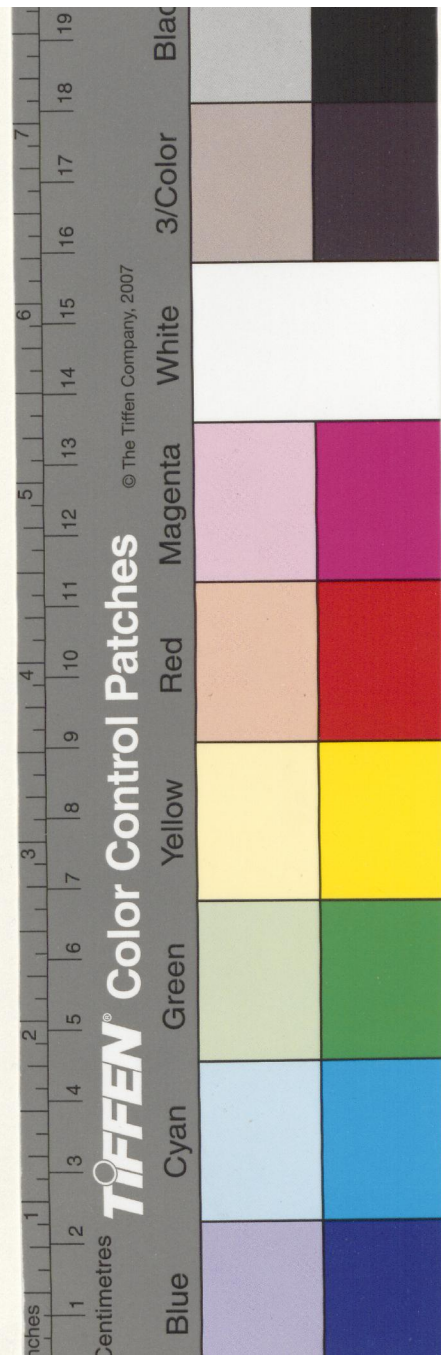

✓
ray

70 Jul

Tomasdagen är den kortaste dagen på året. Det par, som gifter sig den dagen, skall föra ett kort och tråkigt liv.

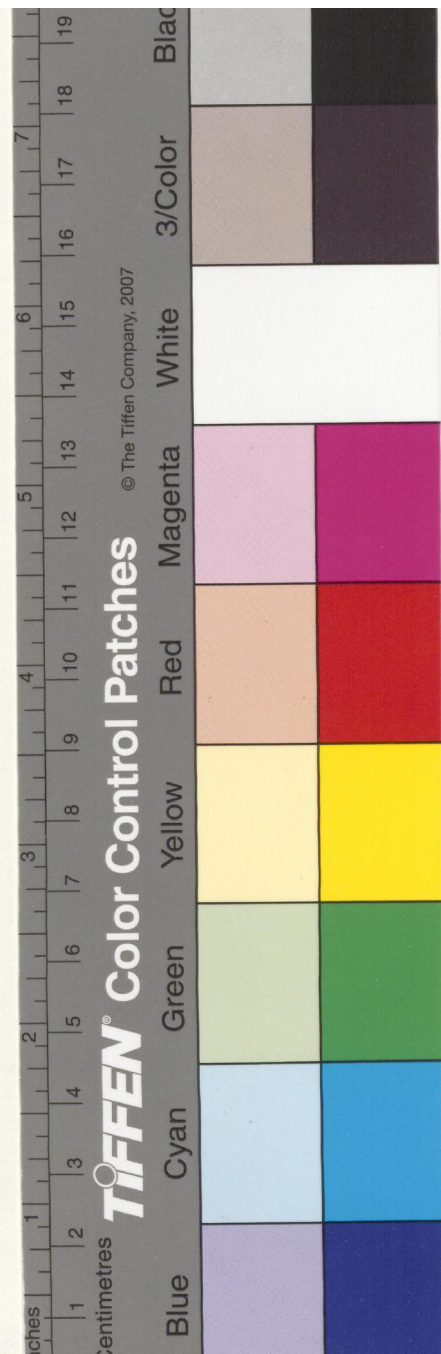

Sibbo, Öngby
Köpt. av C. Hindsberg s. 3.

71 Jul

reg
Julaftonsdagen skall man steka köttet i basten, ty
då bli det gott. Man skall höja elda blocken två på
morgonen.

reg
På julaftonsdagen skall man gå och bada blocken
2 eller 3. Basten skall eldas med björkved, för att
det skall bli hett, ty annars trivs inte husbondefolket det
året, utan har motgångar.

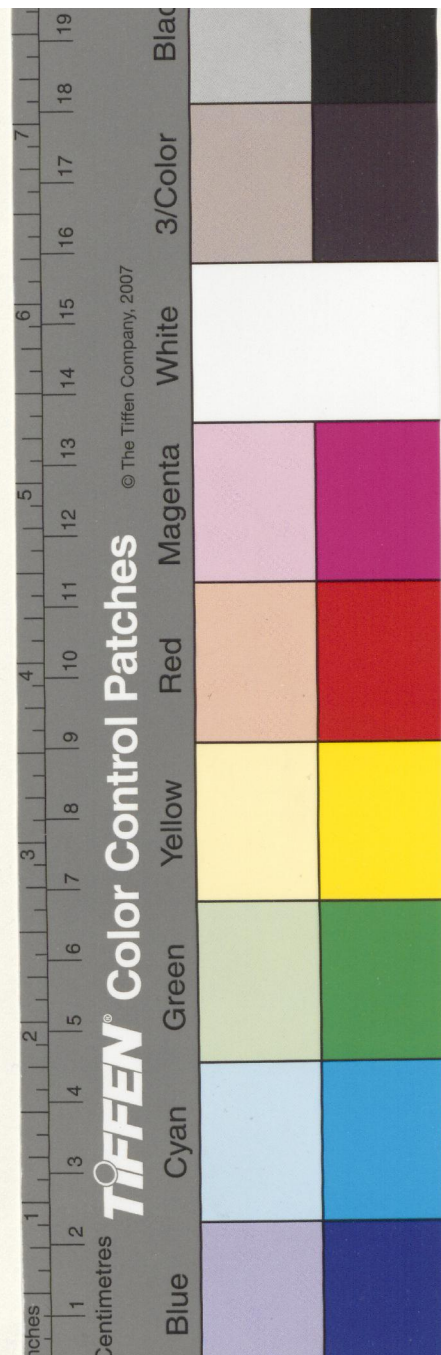

Lilla, Dags
skrift. av C. Hindsberg s. 4

72 Jul
Smedens julstuga.

Lå julaftonsdagen hörde smeden omkring och samlade
upp kött, bröd, smör och ört, och så hade han öl- och
brännvinstunnan med sig och begärde öl och brännvin
av folket. De, som inte gavo brännvin åt honom i
tunnan, gavo honom några supar, och när han kom
hem, var han så full, att han knappt kunde gå.
Härigen kom emot honom och var in allt, vad han
hade fått, och sedan hjälpte hon in gubben till sist.

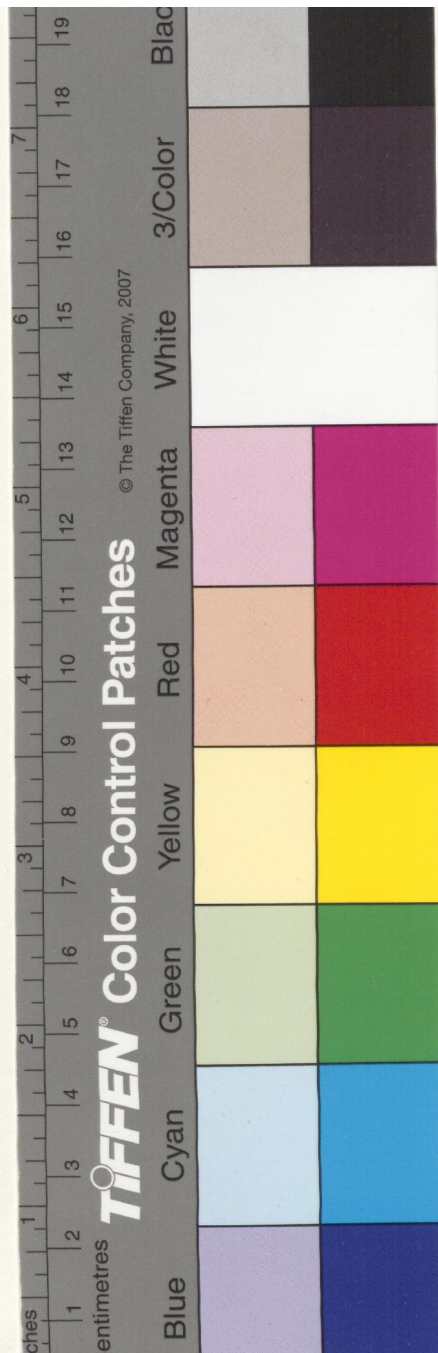
Sibbo, Dargby.

Uppr. av O. Hindsberg s. 5.

73 Jul.

ny

✓ Klockaren var tiggare åt prästen, och tre dagar före jul skulle han här på vår trakt köra omkring efter gins. Med det samma tiggde han hött - mest fjärlärbrod och smör, någon gav också ost åt honom. När klockaren sedan kom tillbaka, delade prästen och han, vad han hade fått. Senare gav folket inte mera fjärlärbrod åt klockaren, när han for omkring. När prästen kom till kyrkan, sade han, när han steg upp i predikstolen: "Fiderna förändras år från år, det de vi på våra får, för så hade de här, men nu ha de bara hugar och ringa här".

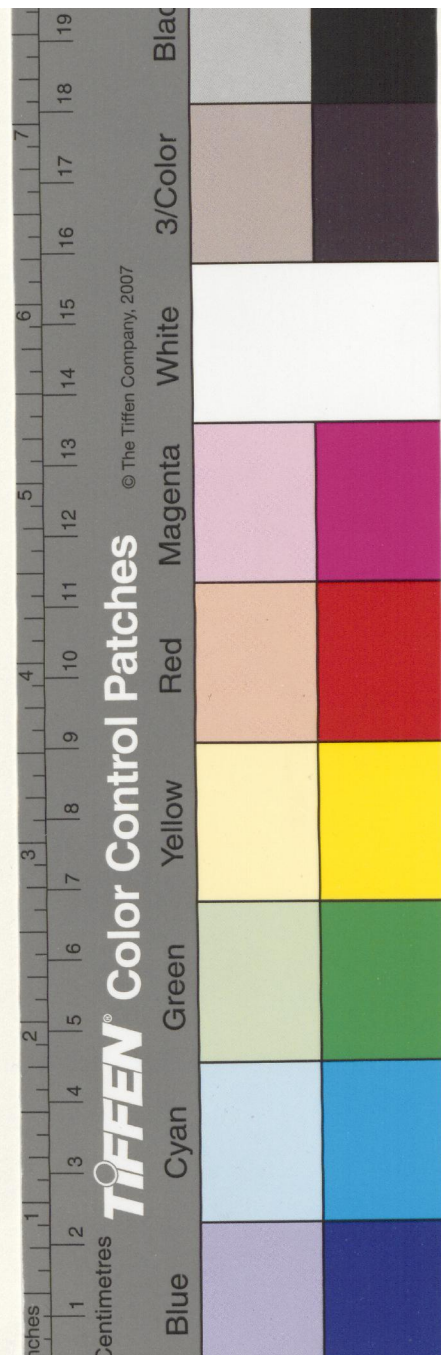

Lillemor Sjögren
Kypst. av Elsa Linderholm s. l.

74 Jul.

ny

Lå Tomasmäss-dagen fördes spinnrocken ut, och totton
togs bort, ty den fick ej vara kvar på rocken. Rocken
fick vara ute till den efter nyårsdagen, då den
togs in, och man åter började spinna.

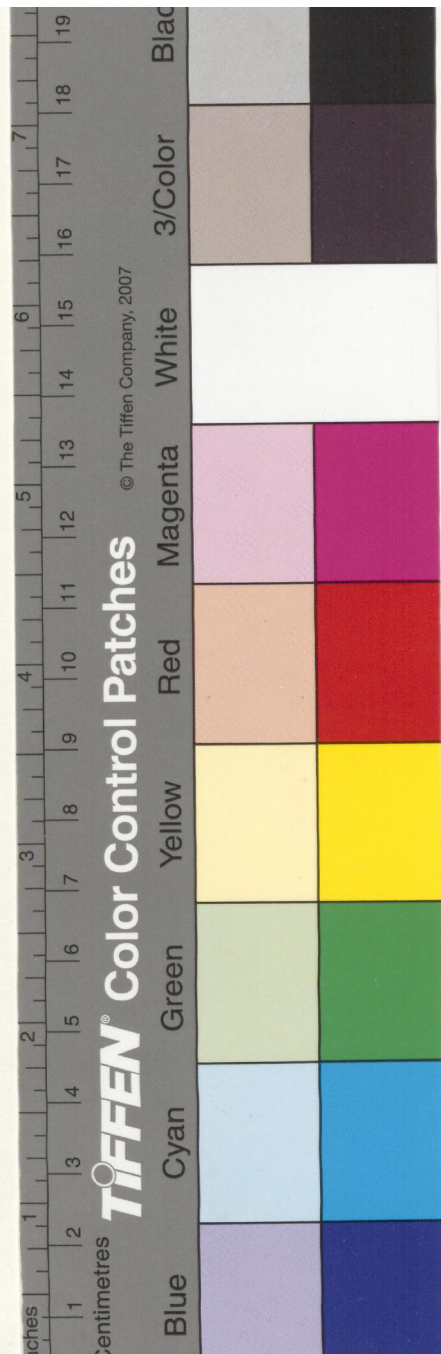

Sibbo, Spjutsund
Elna S. S. 2

75 Jul.

Den förra julafton kallades "skrapandagen", ty
då var det storstädning. Golv och tak, bänkar
och bord, allt måste skuras med sand, då man
gjorde dem målade som nu. Så att det
var väl ett verkligt skrapande, förän man fick
allt rent.

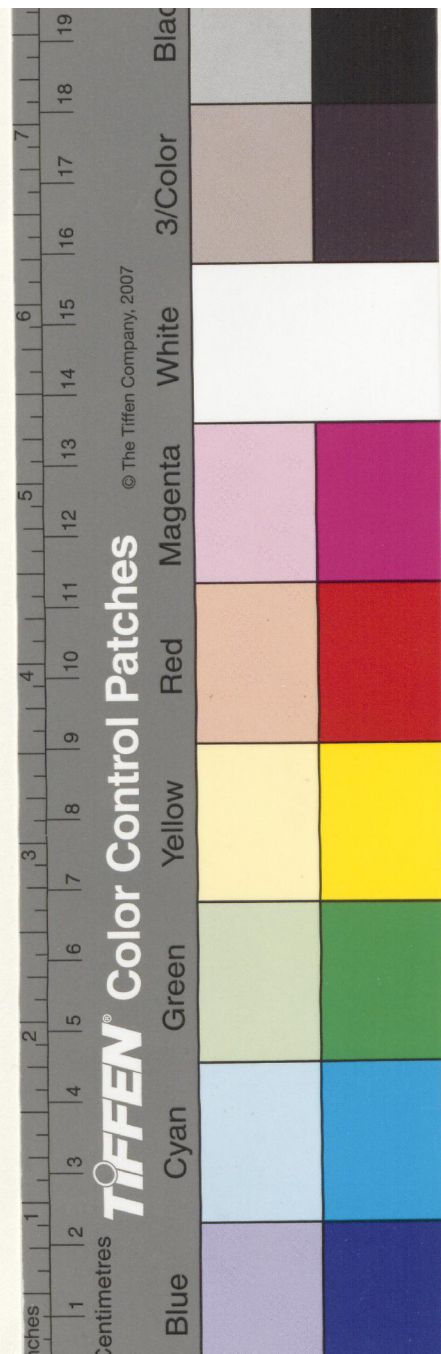
Lilbo, Spjutsumd
Elna A. s. 3.

76

Jul.

ny V

På julaftonsdagen voro alla tidigare än van-
ligt i rörelse. Karlarna började köra hem kreaturs-
foder. De brukade binda fast någon matklocka
eller dylikt vid slädstängerna, så att det var ett
fastligt ljud på landsvägen, då alla for till
sina lador efter hö tidigt på morgonen. Ingen
red fick byggas, och karlarna gjorde just ej an-
nat sen på den dagen, bara städade stallen och
skötte om hästarna.

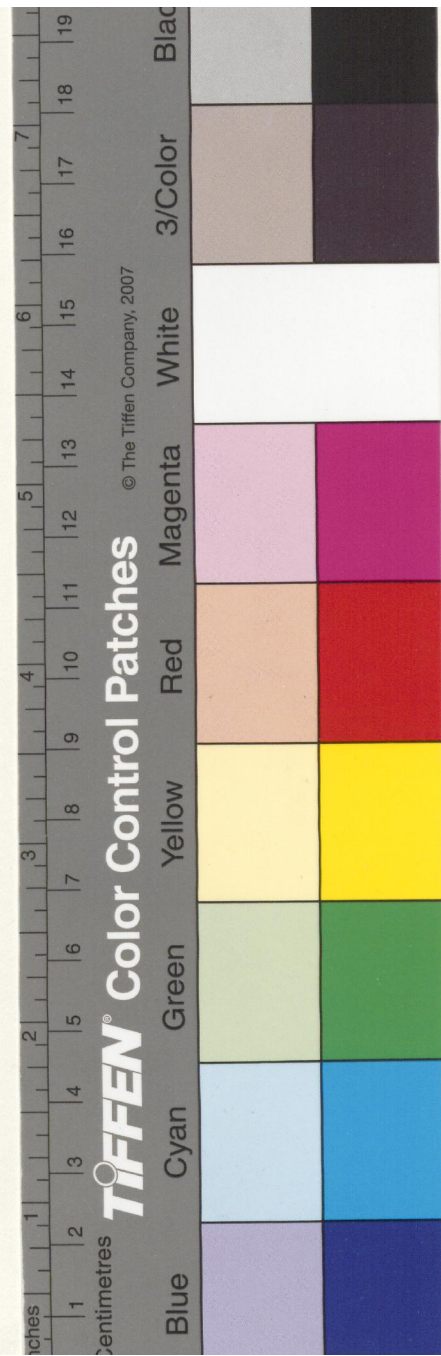

ref

Så julaftons morgon sattes eld i bastugnen, ty alla skulle bada, medan det var dag. Så barnen badas på julaftonsdagen, skall man först spotta tre gånger på bröstet och slå med den tre gånger utåt hölet, för att ingen smitta eller sjukdom skall "taga på" barnen.

77 ⁴ Jul.

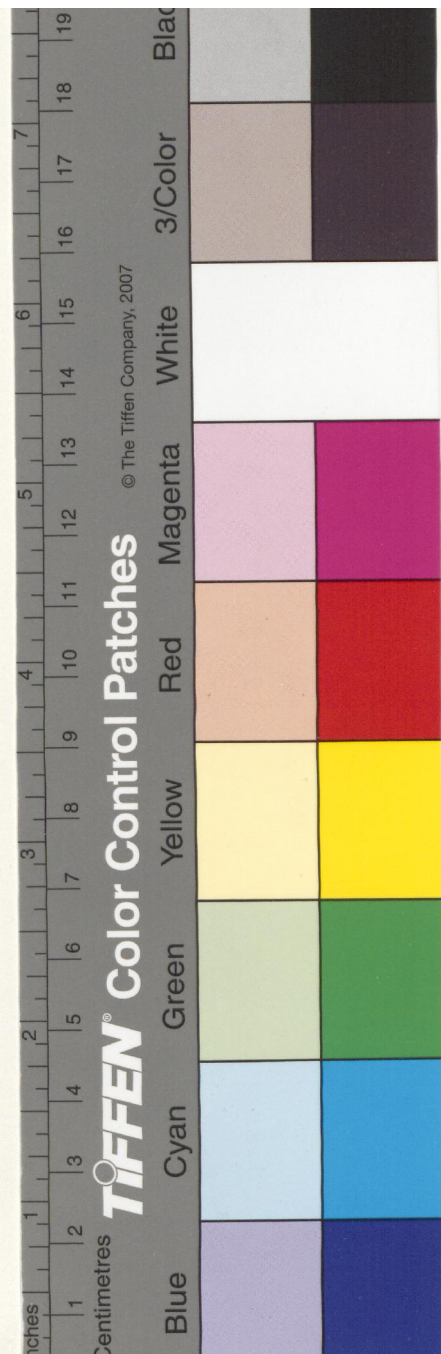
Lilbo, Spjutsund
Una P. s. 5

Jul.

78

reg

Sedan gick man till ladugården, som måste skötas
i skymningen. Man satte så mycket mat för
korna, att det räckte till morgonen, ty man
hade aldrig belysning i ladugården. Men förän
man gick därifrån, ristade man med en krita
ett kors på väggen ovanför varje koss huvud och
på dörren till lagården. För varje koss man
ristade, sade man: "Kristus kors och bevar". Detta
gjordes för att inte "maran" skulle "rida" korna under
året.

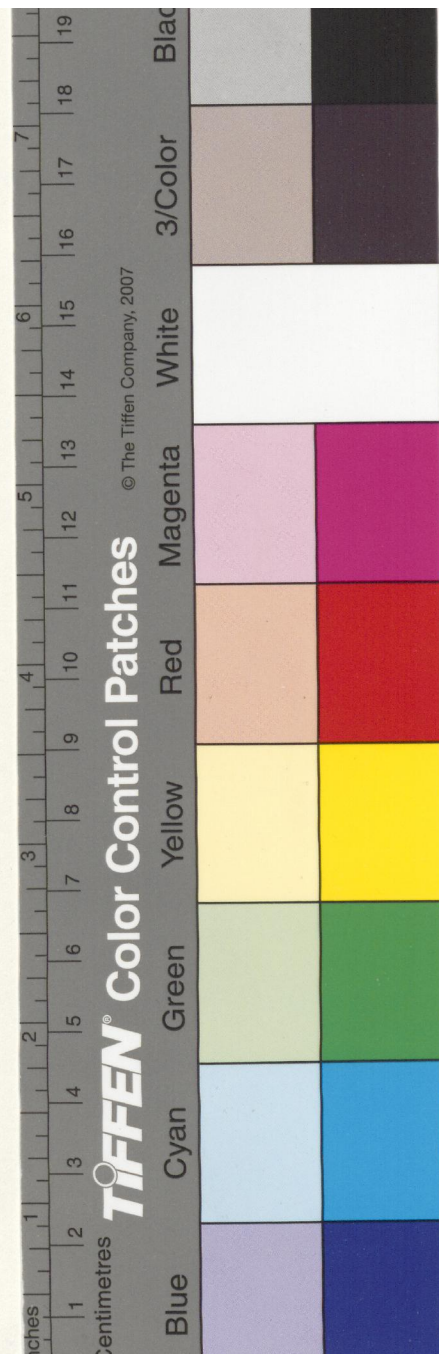

Lilbo, Spjutsund.
År 1879.

Jul 79

ref. ✓ Samma dag gingo också stjärnpojkarne omkring
från gård till gård och sjöng. Dessa förestående Josef,
Maria och herdarne. Maria bar på armen ett
lindebarn, en docka, som skulle föreställa brätsaren.
Och någon av dem bar en stor vacker stjärna,
varifrån de också ha fått namnet, stjärnpojkarne.
De sjöng några religiösa sånger i varje gård, och
fortän de gingo därifrån, befände de åt sig allt
vad de behövde och kunde få.

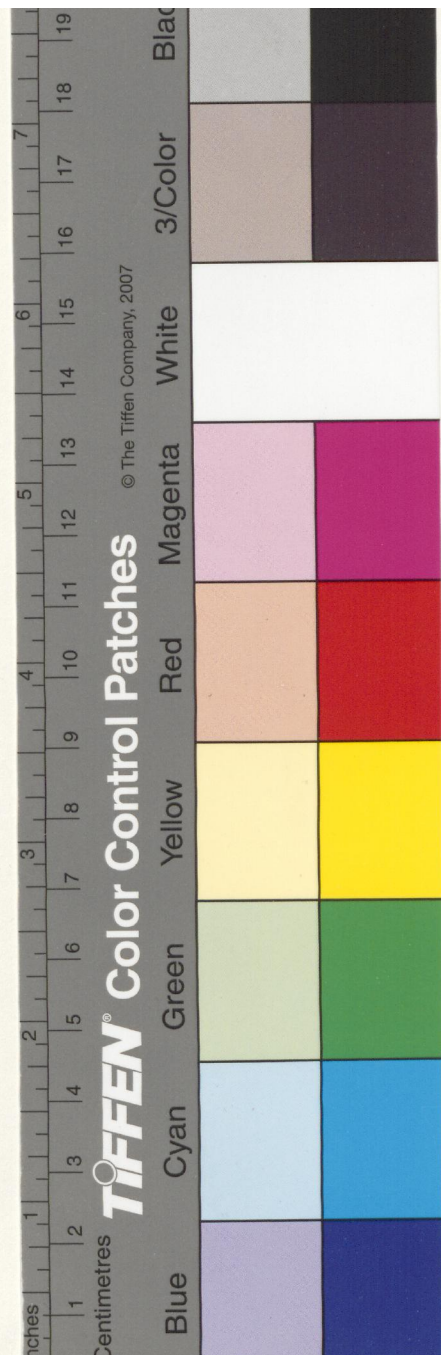

Sibbo, Spjutsumd
Elna S. S. 7 ✓

Jul 80

reg 4.2 { Tid 7-tiden på julaftonen åt man kvällsvard och därförinnan hade man tagit in några kävar halm, som breddes ut över hela golvet. Julmaten bestod av lutfisk och komgrönsvälling. Nu fingo barnen också komma till bordet och äta, däremellan fingo de sitta omkring ett fat på golvet. Söte måltiden tog alla, också barnen, en sup brännvin till högtidens ära.

reg 4.2 { Risgrönen voro så dyra, att ej andra än hushåll hade råd att äta risgrönsgröt. Och då man senare höjade bestå sig med denna dyrbara kost, använde man dem med korn - eller havregryn. Då alla hade ätit, lämnades brödkorgen full med bröd på bordet. På julkvällen fingo alla kaffe, vilket yttent sällan därefter emellan förekom.

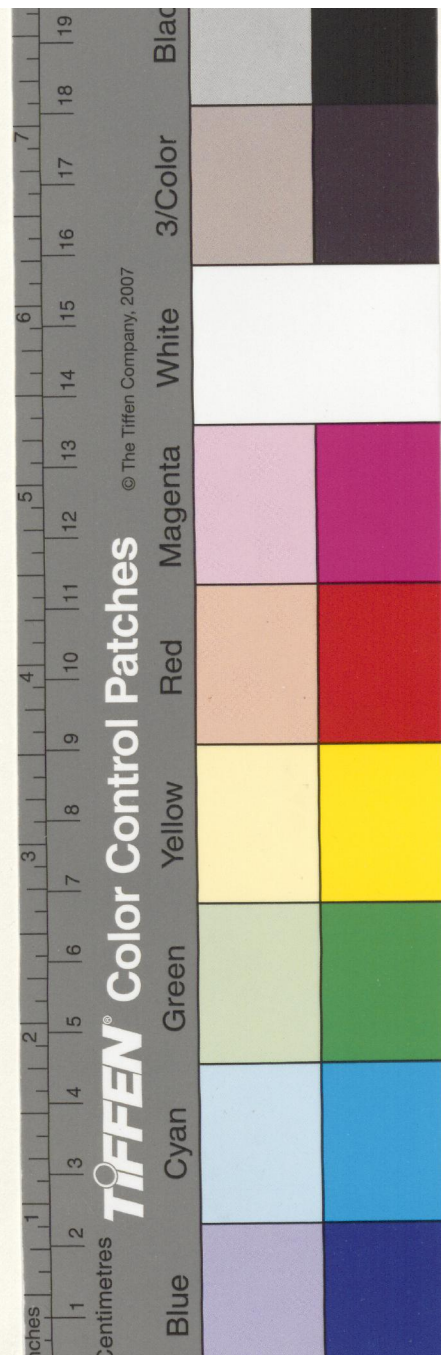

Sibbo Spjitsund
Uua s. s. 8.

Jul. 81

Julbrasa skulle det också alltid vara, och den gjordes
av ton tallved, som sadades att stå på ända. Sen tändes,
förän man började äta, och om det blev långa bränder
hvar i brasan, kom det långvästa friare till flickorna
i gården, men blev det korta bränder, så voro friarna
korta äta.

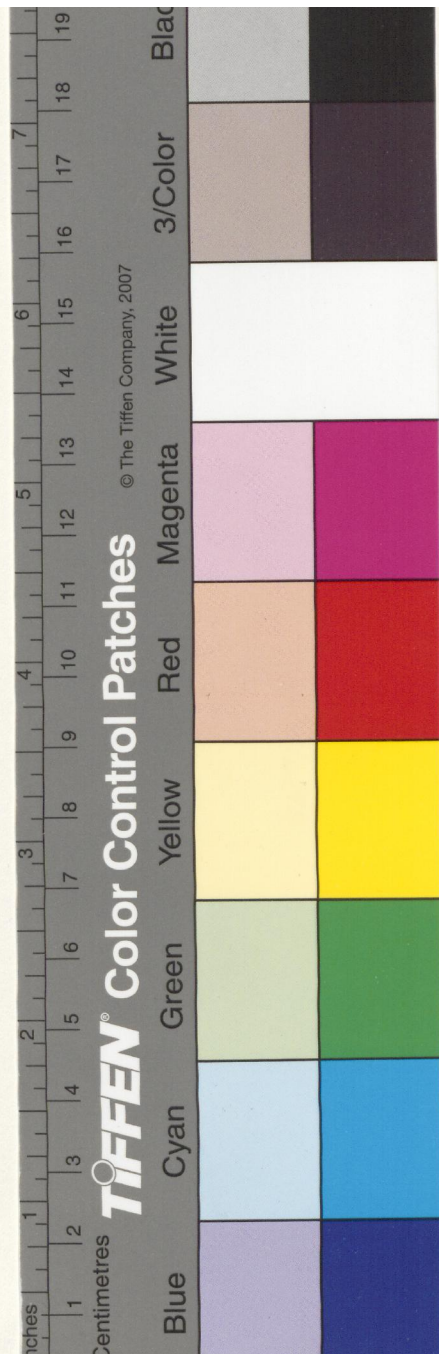
Lilbo, Sjöstrund
Elna S. S. 9.

Jul.

82

ny C

På måndagen sattes två ljus som fingo brinna hela
natten. På tisdagen var alla tidigt i rörelse. Man
iakttog då först, huru ljusen hade brunnit. Om vecken
hade kunnat sig som en sägsprån, blev det alltid döda
i huset under året. Hypekspär (V. S. G. W. - m.)

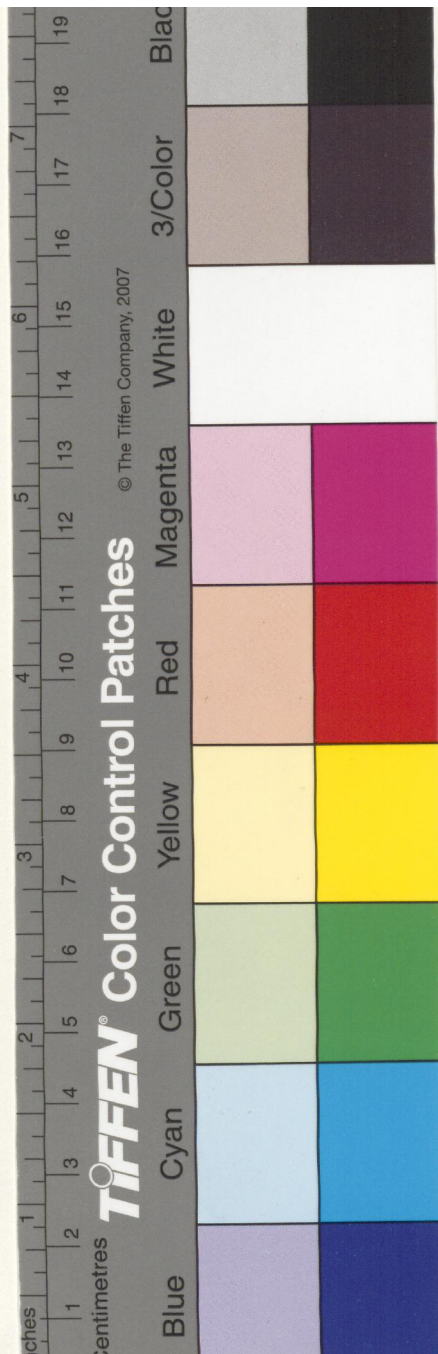

Silbo Spjutsumd
Una's. 10

Jul

83

✓
Nu på kvällen togs in en så med havra uti, och
därpå hällde man litet öl och brännvin. Hamnen fick
svälla under natten, och på juldagen gavs den åt
hästarna.

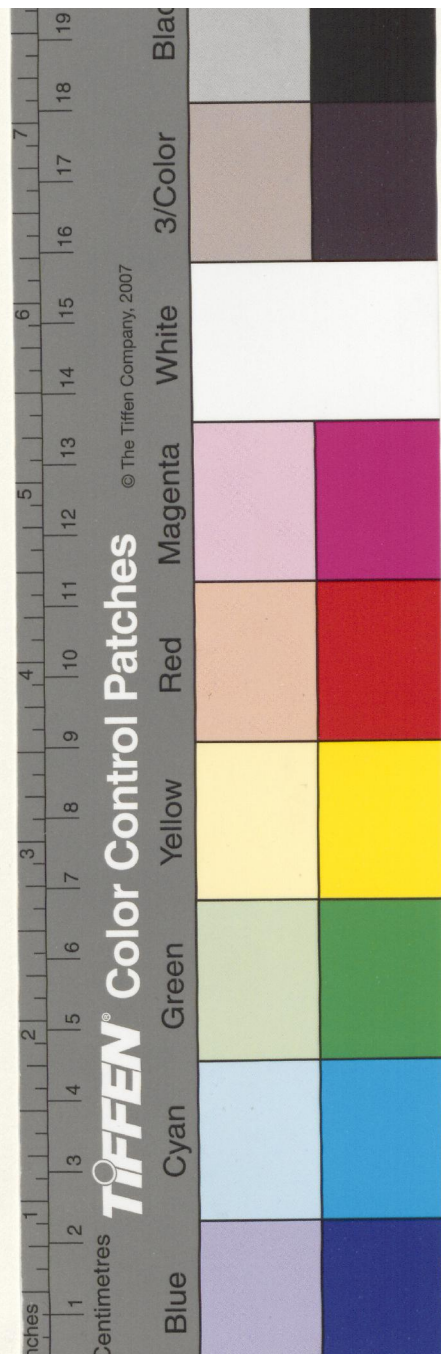

Lilbo, Ljutsund
8:50 P. S. 11.

Jul. 84

197
v
Då nu alla kvällens göromål äro nu enastående, ta-
ger man sin bok och läser därur predikan om hög-
tidens stora betydelse. Sedan lade sig alla att sova i
halmen på golvet, ingen låg i sängen på jultatten.

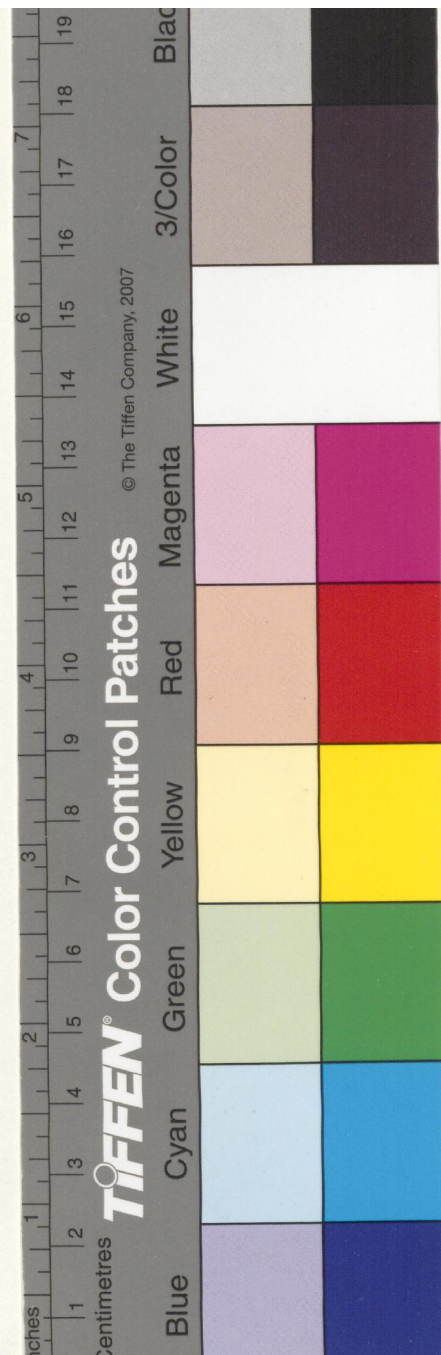

Libbo, Hjutsund
Blua s. 5. 12.

Jul. 85

Tidigt på morgonen hörde kvinnfolket kuddarna till
brunnen för att vattnas, ty dens kor, som hann föst,
trivdes bäst under året. I "hoan", som korna drack ur,
sattes en guldring, och det gjorde, att korna följdes bra
åt under sommaren. Man hände sedan åt i ett
ämbär, och däri blandade man litet av varje maträtt
och av alla brödsorter. För detta bjöds åt alla kor,
att de också skulle få smaka av julmaten.

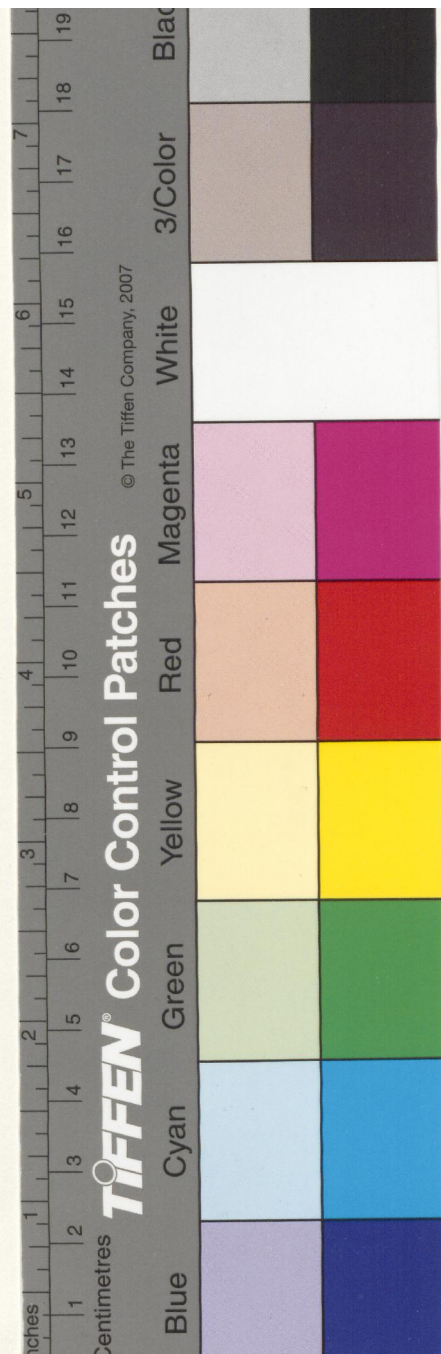

Lilbo, Ljungsund
Åsa L. S. 13

Jul. 86

Visar sig solen på juldagen, kommer som-
maren tidigt. Snöar det, blir det riklig tillgång på bär
och annan värthighet.

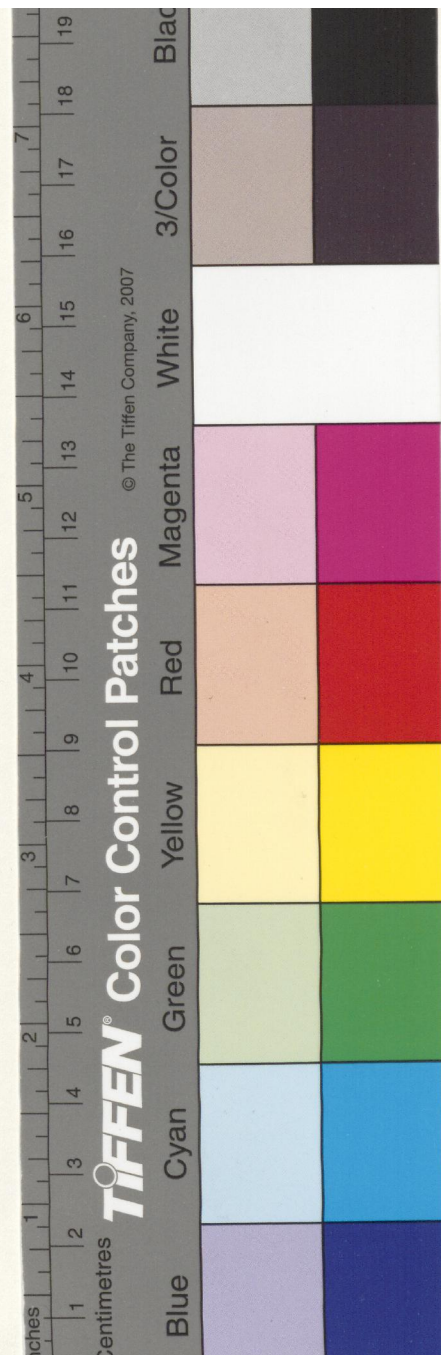

Libbo, Tzjants und
Elua p. s. 14.

Jul. 87

På juldagsmiddagen kokades köttsuppa med stora klumpar uti. Och om det hade blivit något kvar av kongrussvåvingen från kvällen fört, värmdes den upp och äts nu. Alla var hemma på juldagen, ingen fick gå till byn, men gick någon, blev han kallad "jul-snipi."

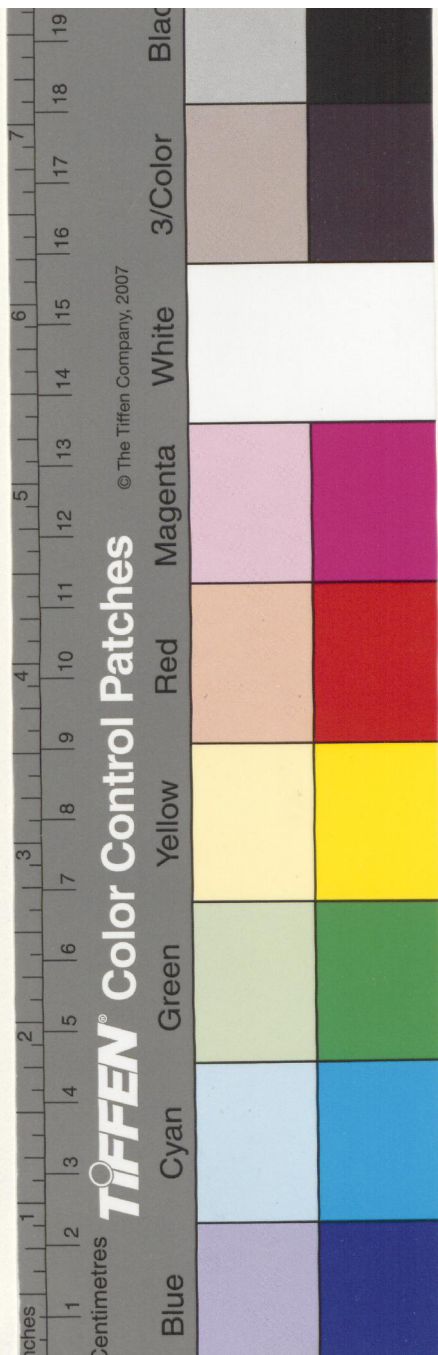

Lubbo, Spjutsund
Elna L. S. 15.

Jul. 88

reg
v
Så kom andra dag jul. Alla barn och ungdomar väntade, att den dagen skulle komma, ty då fick man höra leka och dansa. Och den roligaste leken var att "nappa stek".

Så kvällen blev det nästan alltid dans och lek på någon gård i byn. Men aldrig for man till andra byar att dansa, som man nu gör. Mellanåt hände, att det kom främmande pojkar och började dansa med byns flickor. Men inte sku det vara några svaga eller usla karlar, som vågade komma, ty deingo ofta stryk av byspojkarne, ifall de inte voro så starka, att de kunde ge tillbakes.

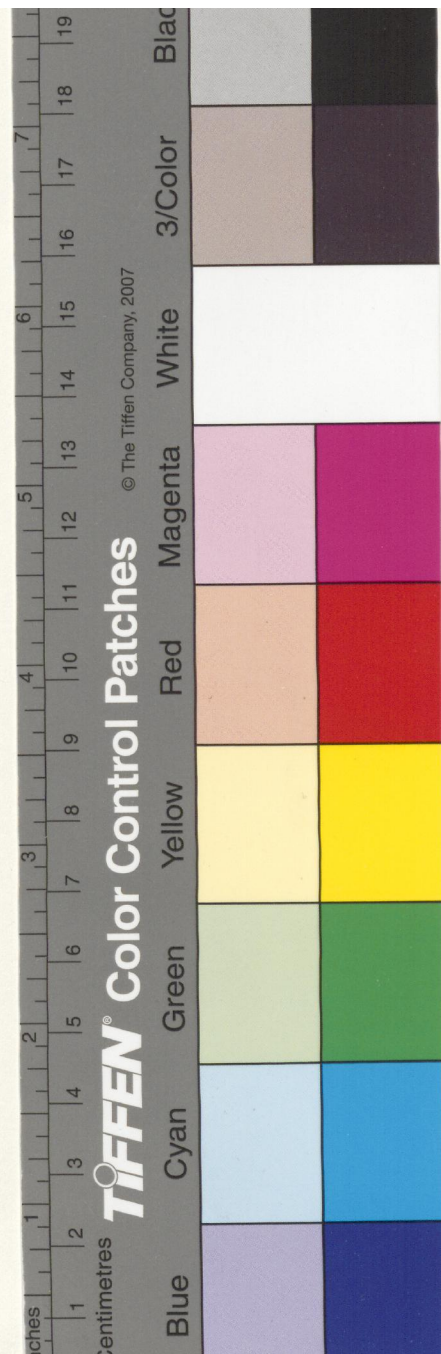

Lilbo, Spjutsumd
Uua L. S. 16.

Jul. 89

reg ✓ På julannandag brukade man också åka Staffan.
Man hade unga, vilda, helst oskodda hästar. Så
körde man från gård till gård och gjöng sin vasa
vari man begärde att få litet hö och havra åt
sin häst samt åt sig själv mat och dryck och
framför allting annat skulle det vara bränn-
vin till överflöd.

reg I julmellan dagarna sysslade man med ett och
annat handarbete. För det mesta hade man en
sticksohm i handen och så skulle det göras visiter
hos släktingar och bekanta.

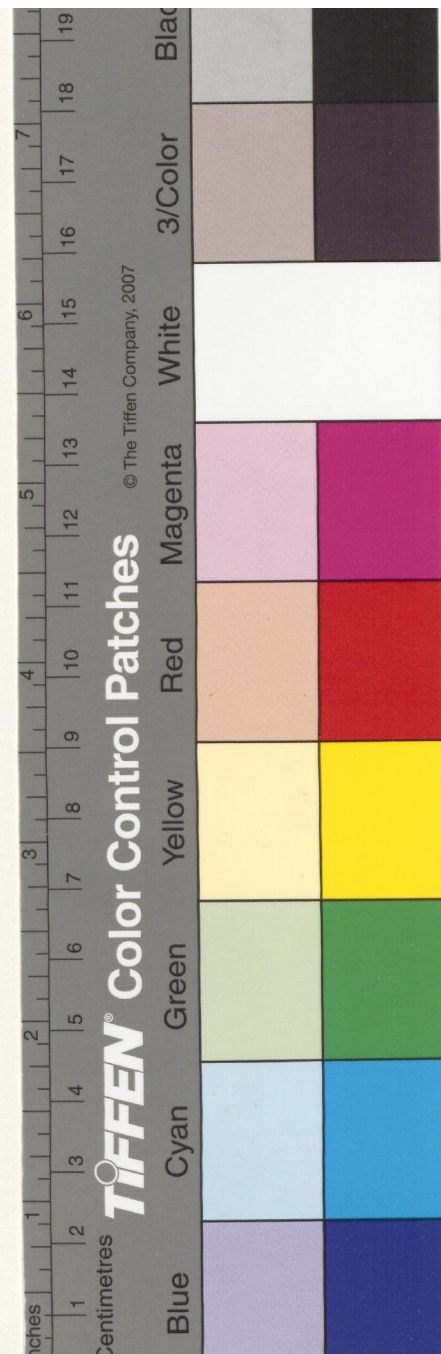

Libbo, Ljutsunda
Elna P. s. 17.

Jul. 90

nej ✓ På nyårskvällen tog man reda på, vad som skulle hända under året. Man gick utanför grannens fönster och frågade, om där skulle bli bröllop eller begravning t. ex. Och det blev då ja eller nej, vilket ord man först kunde höra inifrån stugan, där det pratades.

nej ✓ Om det är snö på träden i skogen på nyårsdagen, bli det ett sjukligt år, säges det.

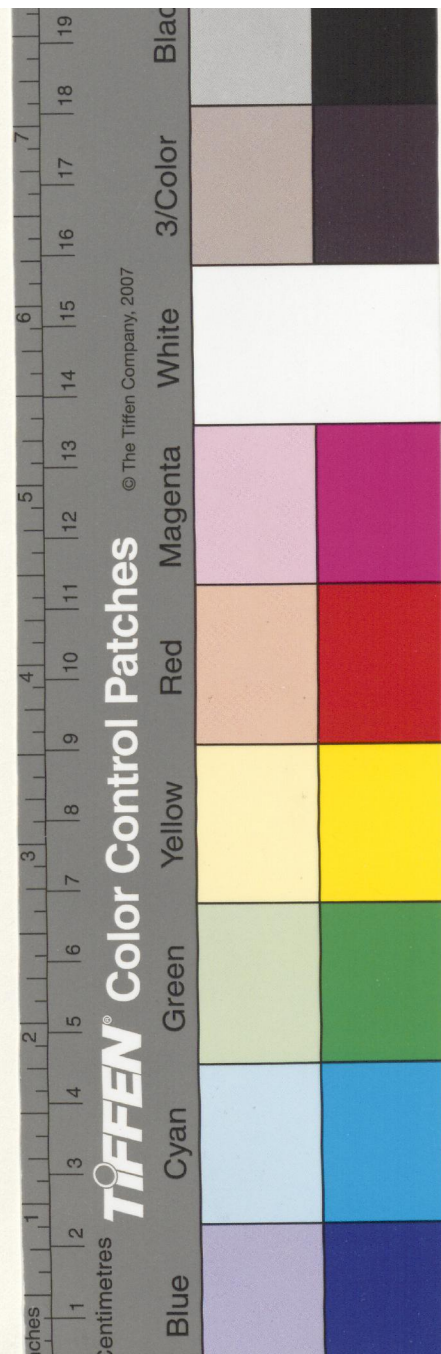

Sibbo, Svartbölle
Upprätt. av. Edv. Selen s. 1.

Julester från medlet
av 1800-talet 91

Från och med Annadagen började man förbereda sig till
julen. Om Tomasdagen skulle allt arbete upphöra och
"helgen tagas in". Julölet måste vara färdigbryggt
till den dagen, ty då skulle "tappren stickas i tunnan
och drickas julelila". Spinnrocken kastades ut, och
husbonden lade sig att sova med brännvinsflaskan
under huvudgärden och alla, som kommo in, bjödos
på en sup.

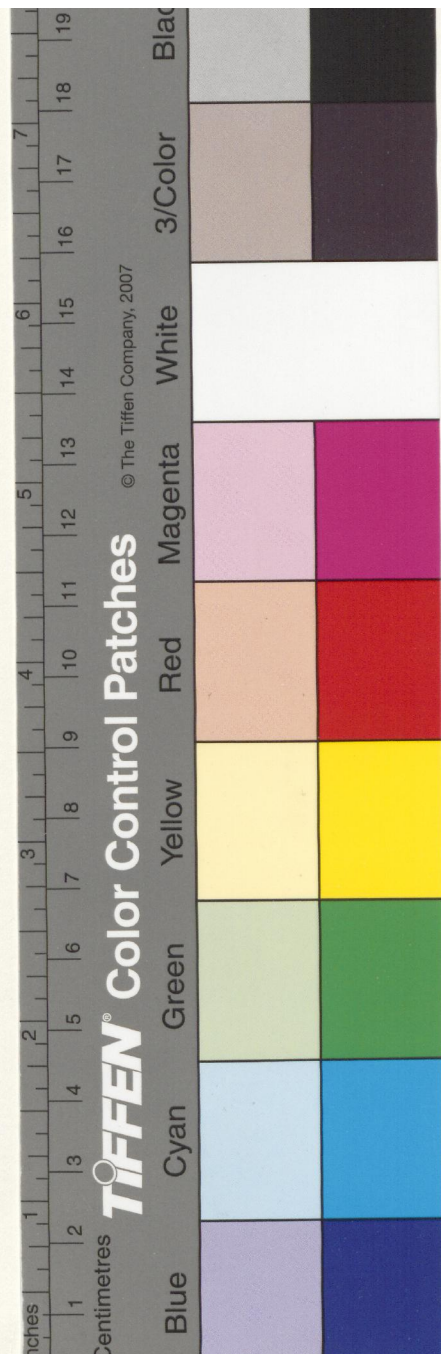

Sibbo, Svartböle
S. Selen s. 2.

Jul. 92

my
4.2. { Julaftonsdagen vid 4-tiden på morgonen for karlarna
till ladan efter bröd åt kreaturen, och elden uppgjordes i
basten för att badningen skulle ske så tidigt som möj-
ligt. Skinnorna hade skyndsamt med att laga jul-
maten färdig och baka in ved och vatten. Allt, som be-
hövdes för juldagarna, måste vara inskaffat, ty på
dessa dagar fick ingenting göras. Darnen hade att sönder-
krossa tegelstenar till pulver för blankskurandet av
kopparhjärden och mässingstakarna. All annan otid-
ning bestod däri, att man vid skymningens inbrott
tog in några kävar halv och bredde ut dem på det
osopade golvet.

4.2. {

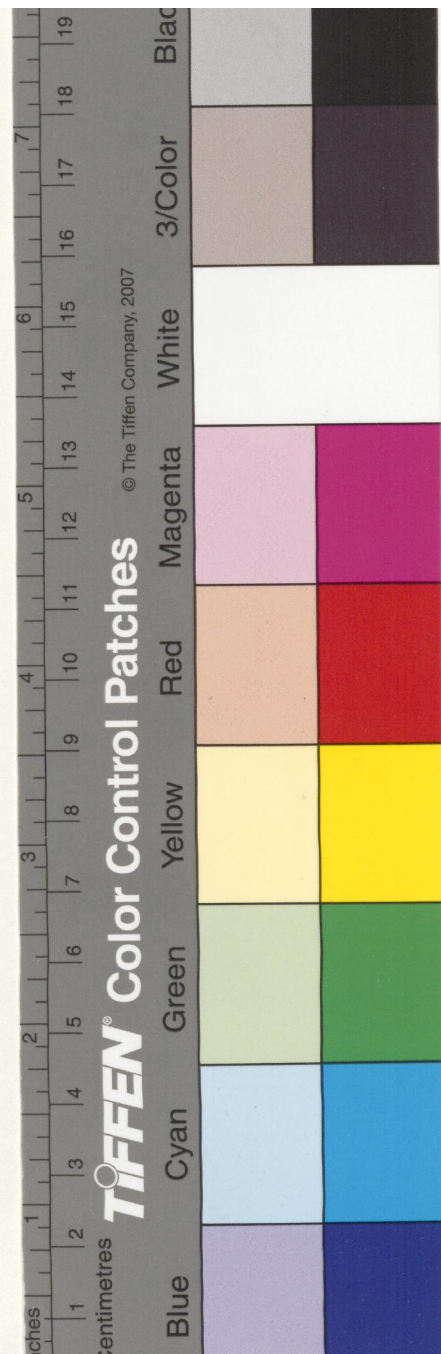

Leibo, Svartbölle
Edv. Selén 5. 3

Jul.
93

My
My
4.2
M. 6-tiden upptändes jylbrasan, en rithrasa av "täv".
Alla samlades omkring denna för att läsa och sjunga,
varefter måltiden intogs. Mitt på jylbordet, som fick
stå pådukadt under hela helgen, stodo uppräddade på
fyra småbullar ett par surtimpor, ett jylbröd och en
eller två små vetebullar. På ena hörnet av bordet
fanns skinkan. Dessutom stod där under hela jyl-
helgen älstänkan och brännvinsflaskan. Alla, som kommo
på besök, bjödos på öl och brännvin eller också att skära
en bit från skinkan och äta. ^{besökare} Ingen fick gå ut utan att för-
tära någonting för att icke "hära julen ut med sig". Mat-
rätterna på jylafton, nyårs- och trettonafton bestodo i all-
mänhet av 1) smörgås 2) sallat 3) lutfisk 4) helgrönsvälling
(korv) eller gröt.

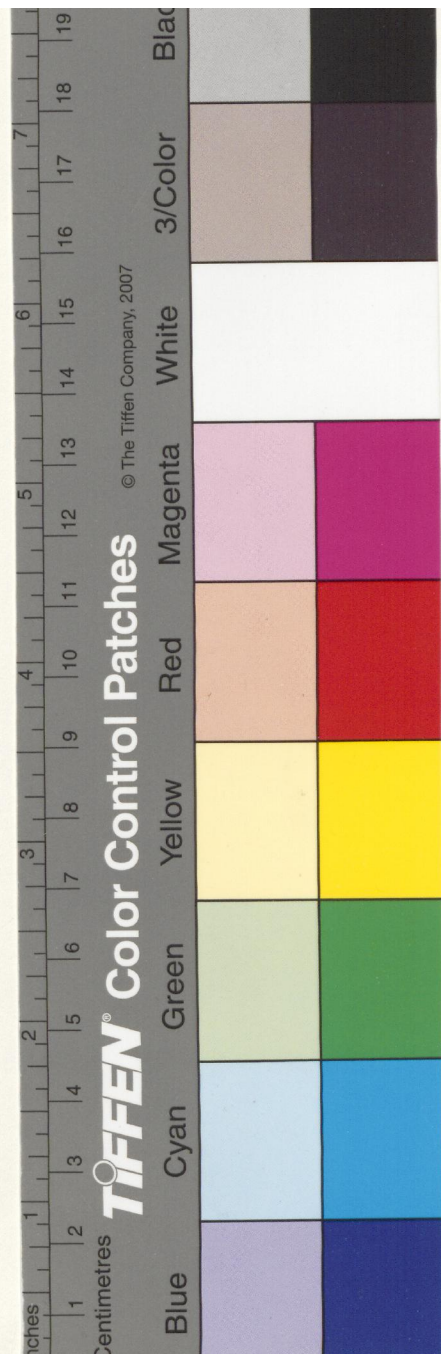

Sibbo Swarthöle
Edv. Selen s. 4.

Jul. ⁹⁴

ny ✓
Gröt med "smör i ögat" fördes även åt tonten till rian.
Den, som trodde, att han var utan tont, fick gå om
julkvällen tre gånger omkring kyrkan motsols, varvid
en svart gubbe kom emot honom, utan honom skulle
då anhållas om tont.

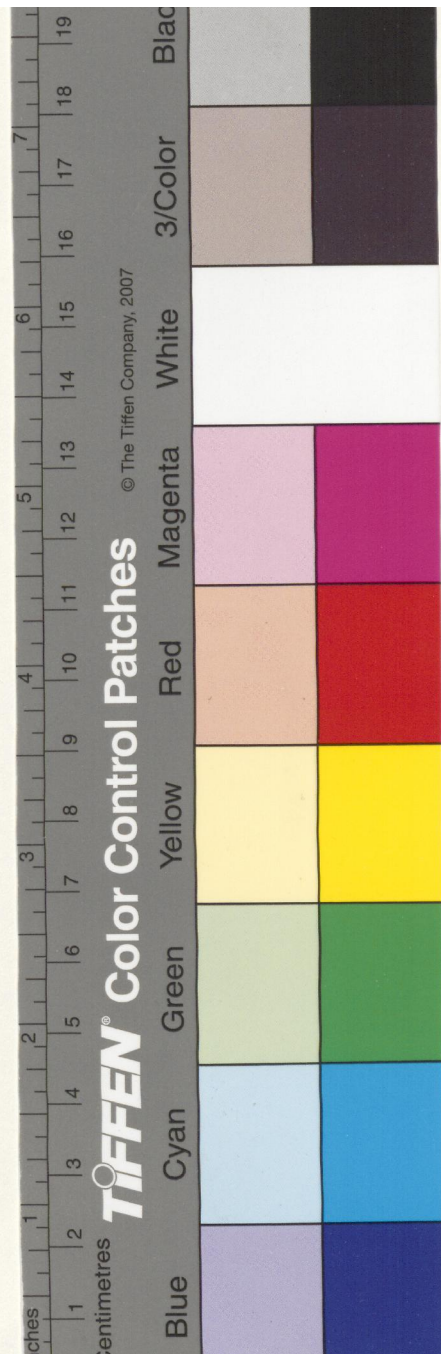

Libbo, Mauthöle
Edv. Sellen s. 5

Jul. 95

U
Hemgjorda talgljus fringo brinna hela natten, liksom
lyktan i stallet. För att icke riskera eldens löskomst fick
någon sitta och valla och sköta om ljusen. På envar tänd-
des ett skilt ljus, och deus ljus, som hade slocknat
under natten, skulle dö innan nästa jul.

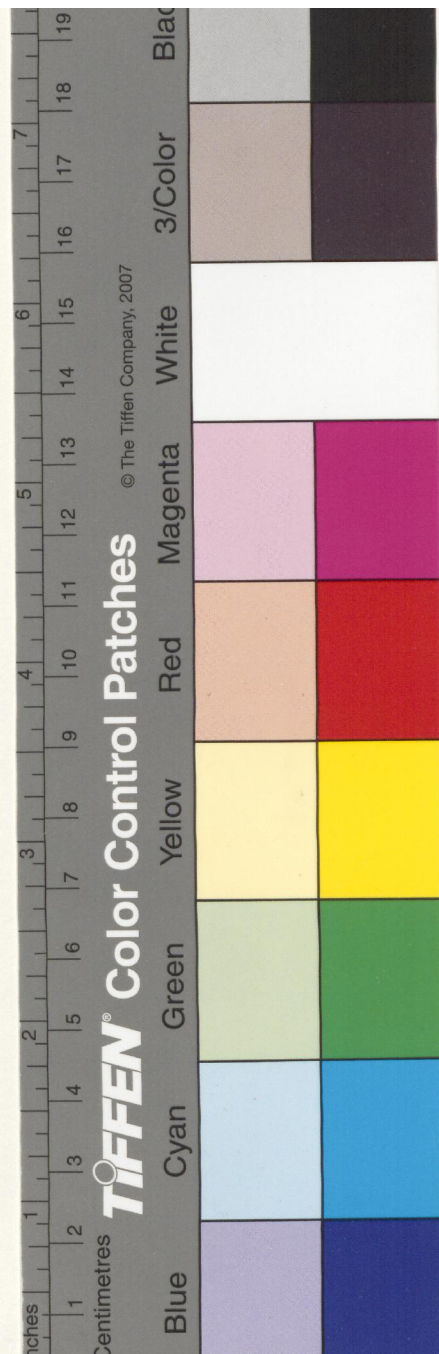

Lilja, Svante
Edv. Selen S. G.

Jul.

96

reg ✓
Julkrönan gjordes av halan, föreställande "människo-
kungens" (Kristus) krona. Dessutom gjordes av endast av
ett kors, som fick hänga under gjätta kronan. Kronan
hade sin plats ovanför bordet.

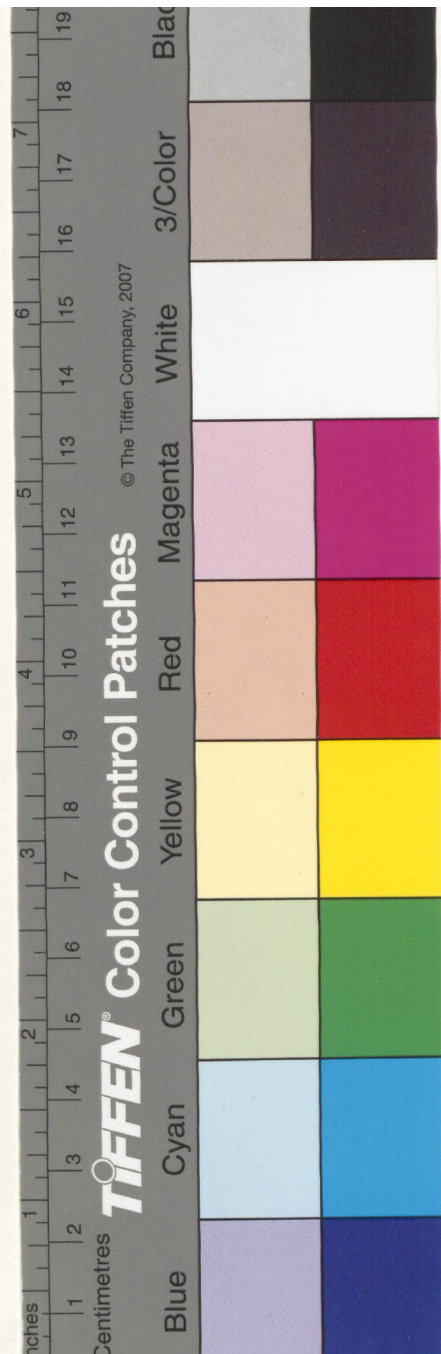
Sibbo, Svartböle
Rdr. Selen S. J.

Jul.

97

reg ✓

På stänger radades under hela taket i stugan för hand
gjorda pärtor, som sedan användes, så långt fjärdet
räckte.

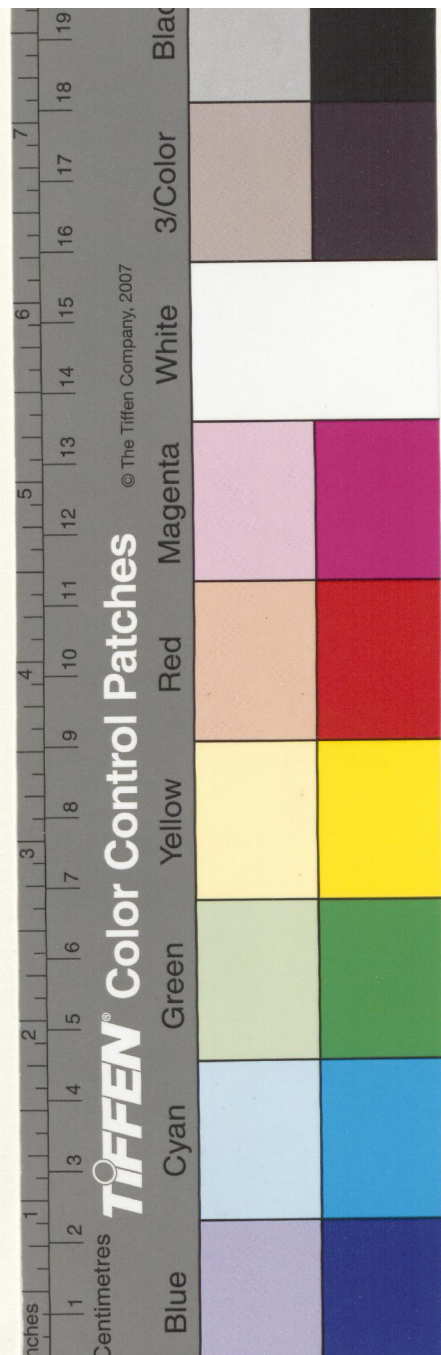

Sibbo, Svantöle
Edv. Selen 5. 8.

98 Jul.

Med krita drogs kors över alla dörrar och hål i lagård
och stall. Alla sovde på halmen, åtminstone barnen. Väs-
nades det mycket i halmen, blev rågåkern följande som-
mar motsvarande trasslig.

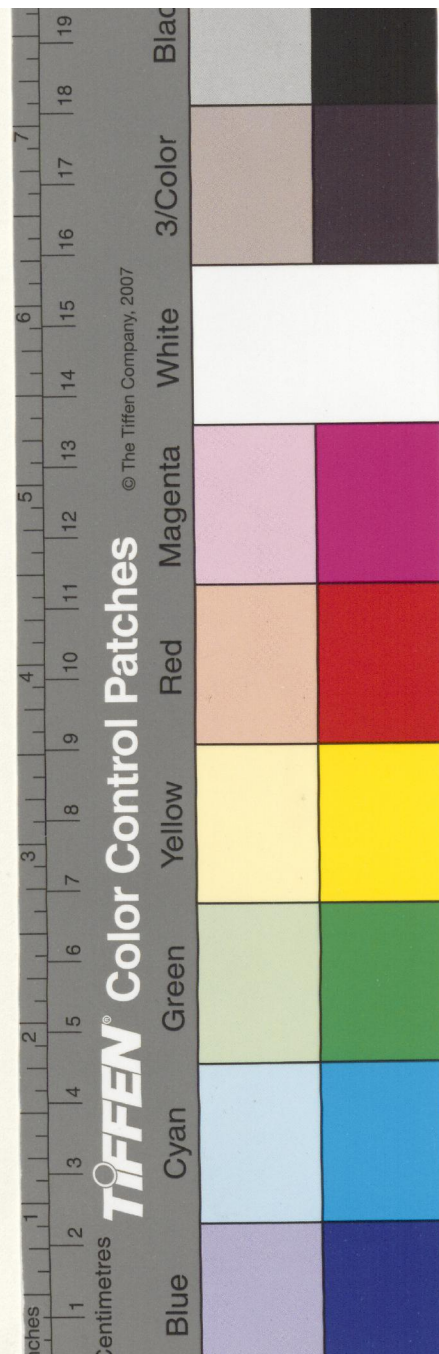

Lilja, Svathöle
Edv. Selin s. 9.

99 Jul.

Om julaften gingo behövande omkring utklädda
och tiggde. Vid inträdandet sjöng de: "Lite gäs i vår
stjärna, lite pengar i vår grung. Öl och brännvin supa
vi gärna, kött och fläsk, smaka bäst, oh lite smus åt vår
svarta kung."

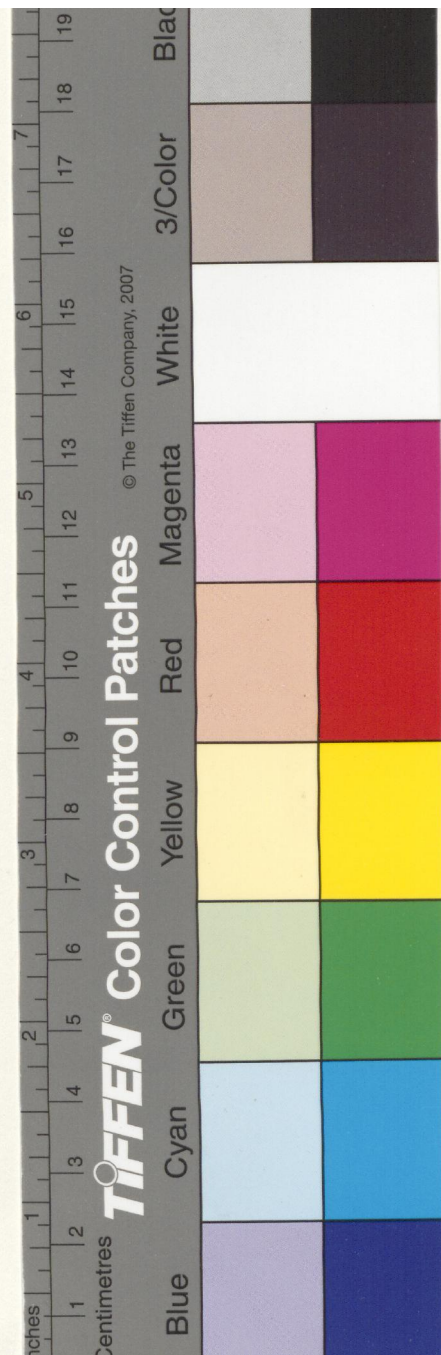

Lilbo, Svantöle
Adv. Selen 5.10

100 Jul.

ni julnatten stjärusklar, bli det mycket snuttan.
ni juldagarua åter diumiga bli det frost om mid-
sommar.

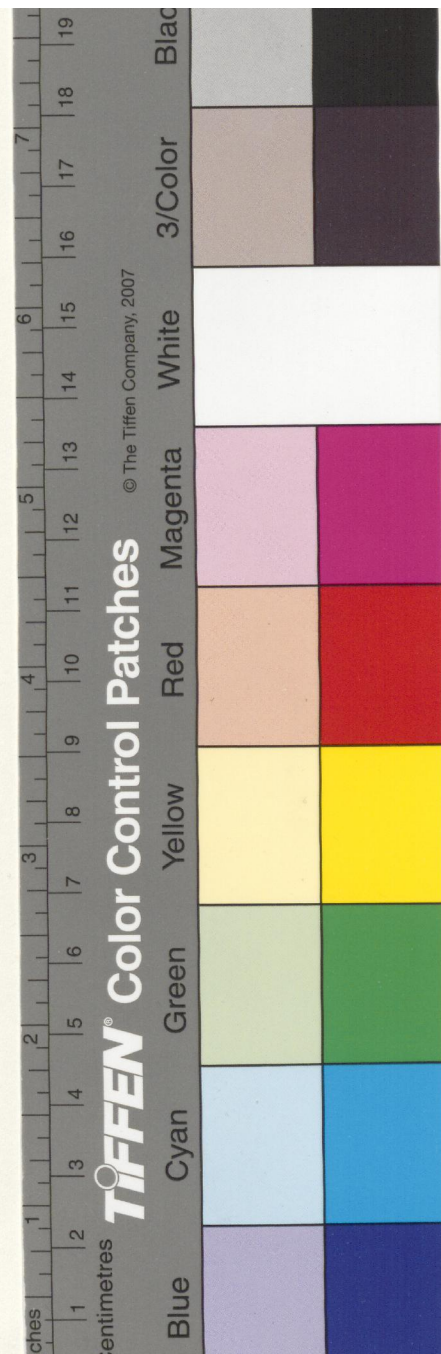

Sibbo, Svantölle
Edv. Selen s. 11.

101 Jul.

På kyrkhästen om julemorgonen band man bjällror, skällor,
 spjåk och allt skrammel man löst kunde få. Den, som
 till först kom från kyrkan om julemorgonen, fick sitt
 arbete till först gjort under sommaren. Ifall tjänstflickan
 var med, tog hon vid hemkomsten hö från släden, sprang
 till lagården och kastade det för fåren; då blev det trev-
 nad under julen.

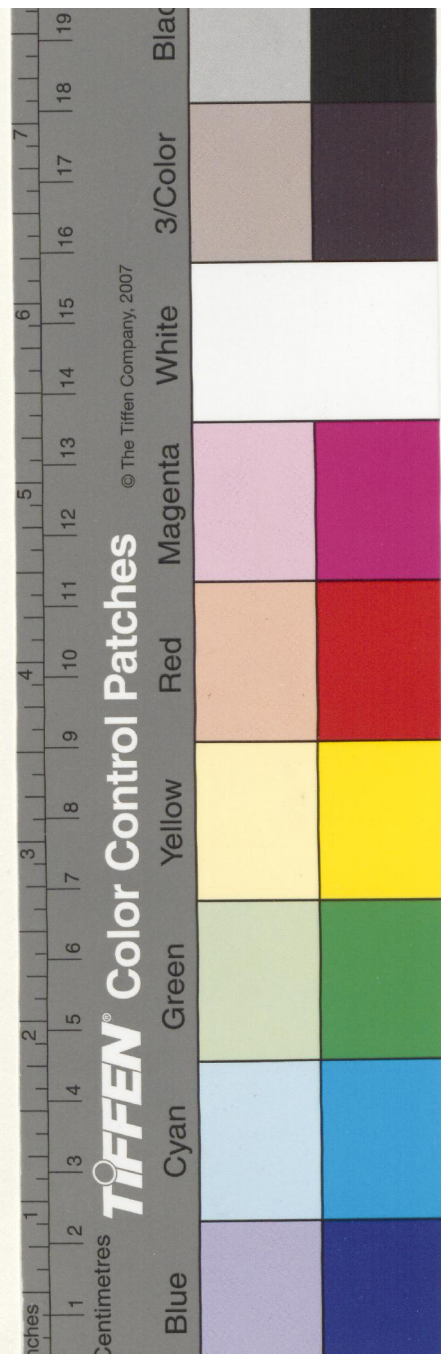

Lilja, Svartköle
Edv. Selen s. 12.

102 Jul.

✓
Juldagen voro alla i stillhet. Det gick varken kokas
eller diskas på någondens av juldagarana. Endast det
alla nödvändigaste, såsom utfodringen av kreaturen
gick utföras. Om julemorgonen slogs öl och brännvin
på bröd och havra, som betades åt såväl hästar som
kor. Om juldagarna utfodrades kreaturen med endast
hö.

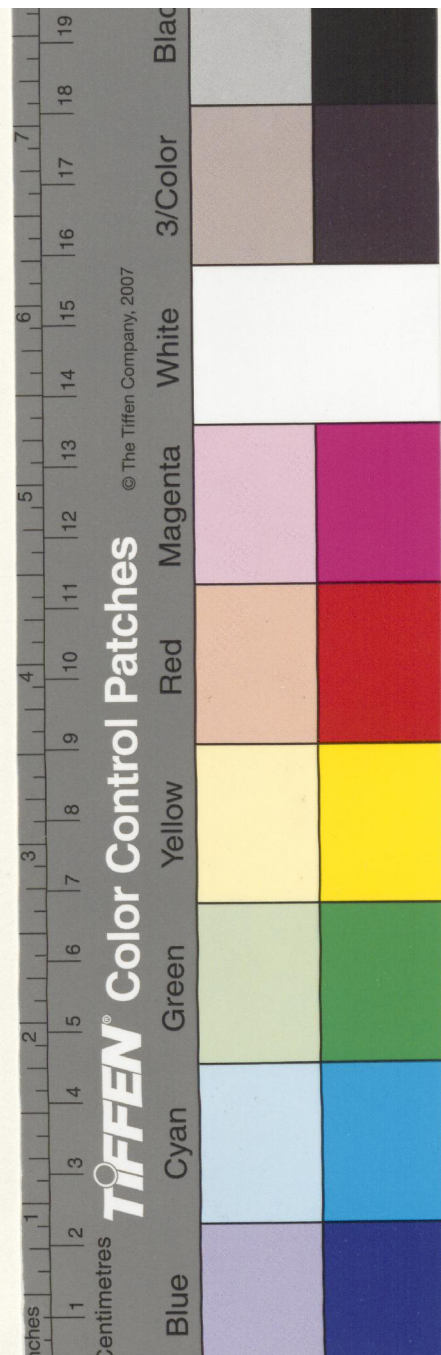

Lilbo, Dorely
Rygt. av C. Hindsberg s. 6.

103

Jul.

my
Det var en bonde från Viborg, som på jilmorgonen har en
armfull red för sina hästar och kor, då skulle de trivas
bra. Sedan skulle de på juldagen få vara nö.

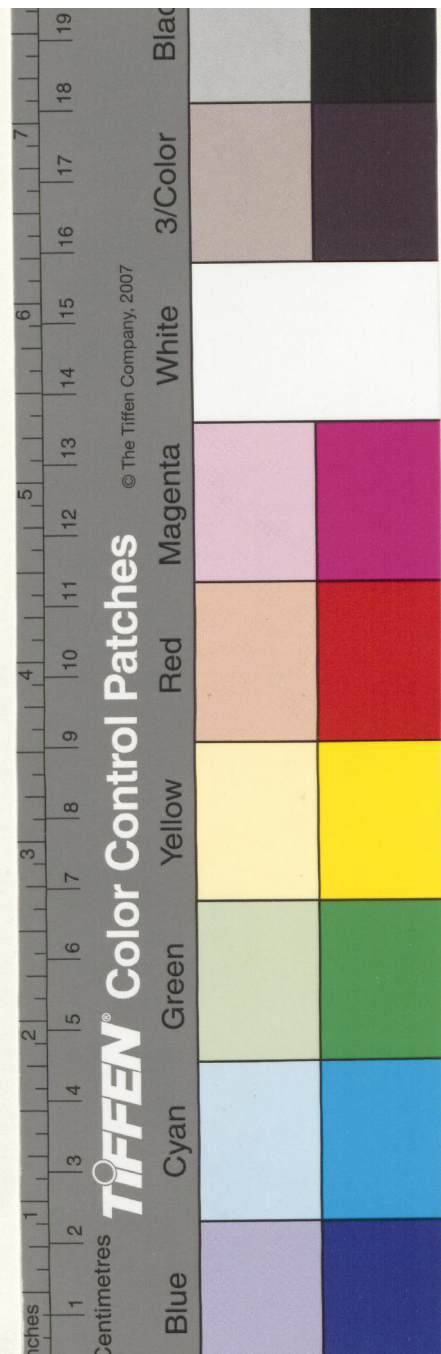

Lilja Svantöte
Edv. Selen s. 13.

104

Jul.

Staffausden började jullekarna, som fortgingo alla kvällen
i tur och ordning över hela byn. De vanligaste jullekarna
voro: Kappa stek, Blindbock, Diskopsleken, Lättigänskan
gär och vandra, Lamos klobban, Lra vill Linnonsätter,
Väva vammal, Gön, gön ringen och Nummerleken. Då
halmen blev söndertrampad, påfrädes två nyår och
tretton ny halmen.

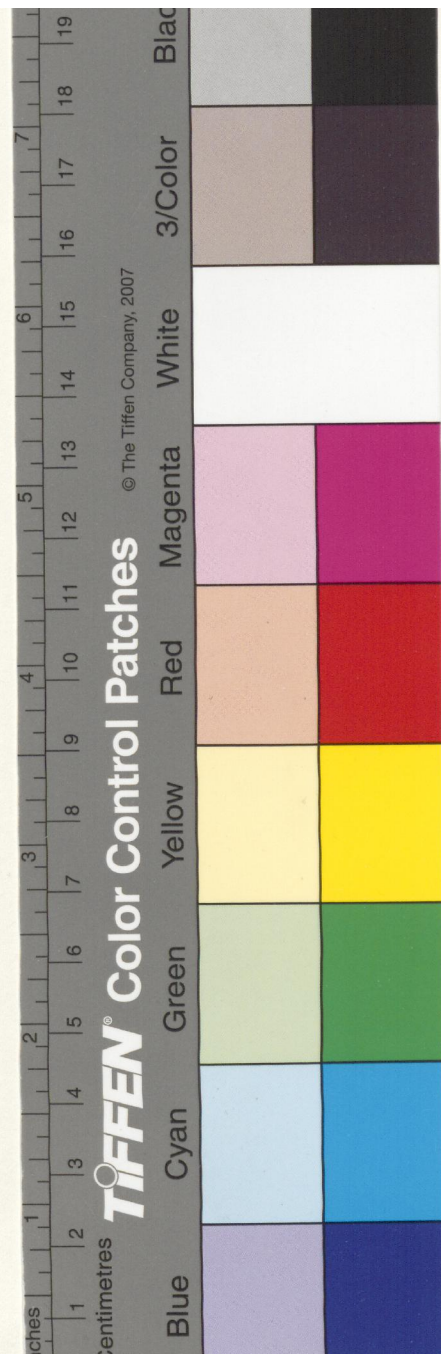

Lidbo, Svantbölle
Rdn. Selen s. 14.

105

Jul.

Nyårsaftonen smälter tem i en s. k. "stöpslev". Efter de
former, som det smälta temet antog i kallt vatten,
förutspåddes kommande händelser. Blev temklumpen
svart, betydde det död, och krutig, så blev det rikedom,
och arning, så blev det resa. Blev det bruna eller bruns,
så betydde det bröllop.

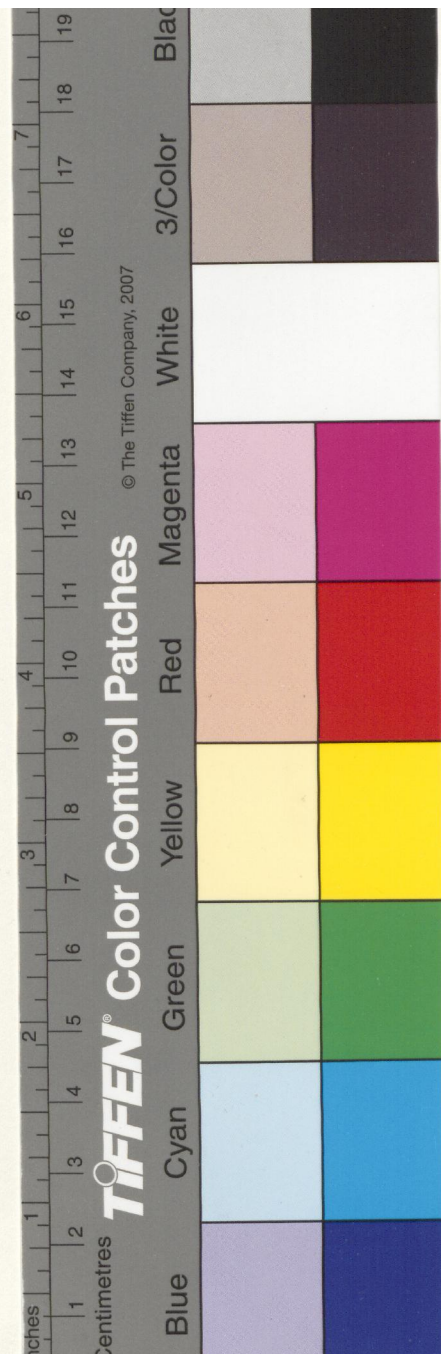
Sibbo, Svantöle
Edv. Sells s. 15

106

Jul.

neg.

Tjingsdagedag jul "kördes julen ut". Utklädd till "Knutbisi",
åkte någon omkring och tiggde öl och brännvin. Han
hade, då han trädde in i stugan, en kvast i ena han-
den och en bägare i den andra. Då han fick öl och
brännvin i bägaren, sopade han ut julen med kvasten.
Sedan bjöds alla på en rungande dans.

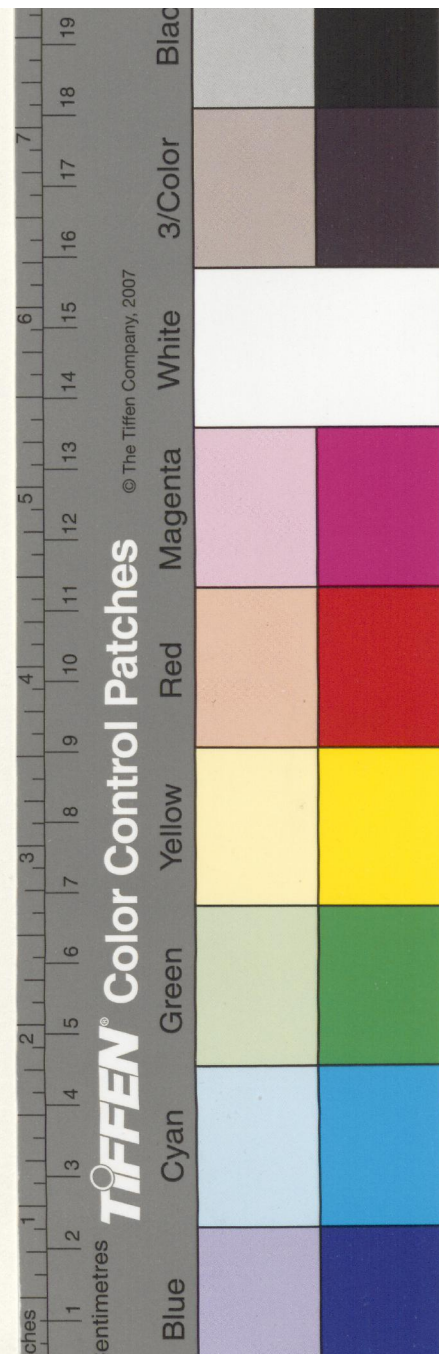

Lilbo; Hårtby
Uppt. av Edt Graugvist s. 1

107

Julbrygd.

Julbrygden brukar vanligen ske på Tomasdagen. Först sällar man det fina mjölet ur maltet, annars får man det icke att rinna, maltet fuktas dagen förut. Den dagen, som brygden skall göras, stiger man upp tidigt på morgonen, lagar eld under den stora grytan, som är fylld med vatten och några euriskvistar. När elden har höjats brinna, sätter man några stenar uti elden för att bliva heta. När vattenet höjars koka, slår man det i tinan över maltet. När så mycket vatten har blivit kokt, som behöves, tager man de heta stenarna ur elden och sätter dem uti tinan. Det måste röas, när stenarna sätts i, annars tar det i botten. Det kallas att soda. När maltet sedan basats tillräckligt, äser man det på rostau. Det skall vara små trädspjälkar i botten träs över rostau. Över på dem breder litet halms, halmen måste vara så jämn, att icke maltet slipper igenom. Därpå bär man maltet och sedan

Lilbo, Hårtshög
Uppt. av Edith Craugqvist s. 2

108

Julbruggd

vattuet. Det första som rinner ur rosten kallas vört.
När det har runnit så mycket det behövs, häller man
det uti tinsu tikkaka, så sätter man kumla och jäst i.
När det har höjats jäsa, silas det och häller uti tun-
nan. Följande dag degas sprundet fast, så att älet
icke får anfallas.

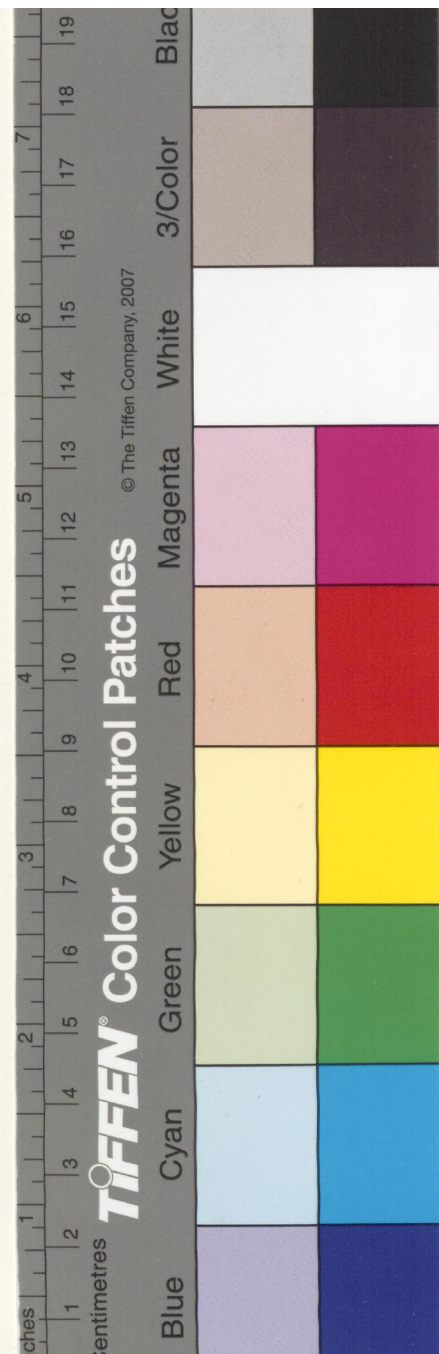

Donga, Vekjærvi
Uppst. av Agnes Hjelt s. 1

109

Julbrygd

Alla fört måste maltet mättas, och man måste vara påpasslig för att få gott malt. Det berodde mycket på maltet, hurdant jultöl skulle bli. Man fick ej sora många timmar, då maltet skulle mättas. — Innan julbrygden kunde äga rum, måste gumman komma överens, vem som först skulle få rosten. Alla hemman i byn hade ej råd att skaffa sig en så stor rosta, som behöfdes till julbrygden. Och mycket jultöl skulle man ha. På goda hemman hade man ännu Kvindersmåndagen jultöl på bordet. Ett svårt arbete var brygden. Det kunde hända, att jultölet misslyckades, och det var en skam för värdinnan. Klockan 1 eller 2 steg man upp på morgonen den dagen man skulle brygga för att hinna få färdigt till kvällen. Och försiktig måste man vara med detta arbete. Först slops maltet i sodasån och därpå hällades het vatten. Sodasån övertäcktes nu med kläder för att maltet skulle

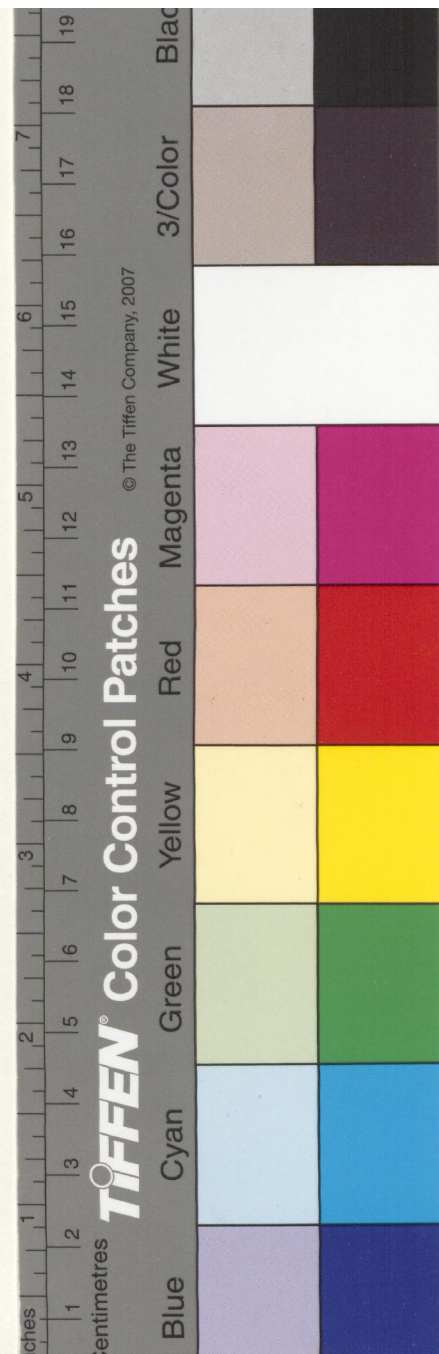
Donga, Teckjärvi
A. Hjelt s. 2

110

Julbygge

ordentligt basas. För att påskynda detta satte man beta stenar,
de s. k. "byggstenarna" i sodasån. När de sistnämnda legat
i sån en stund, lyfte man försiktigt upp klädtäcket och
bet ned tänderna i säkanten. Därade då sodasån, var
allt färdigt att sättas i rostan att rinna. Man måste
se noga till, att inga människor, och i synnerhet inga barn
kommo sån för nära, ty kastade de något, brödsnula eller
dylikt i sån, blev ölet surt, och då led vändinnans goda
rykte. Men icke mindre påpasslighet behöfdes för att sköta
rostan. Det fanns mycket folk, som ville förringa vänd-
innans anseende och skada byggen. För dylika personer
måtte man akta sig, ty för många vändinnor hade det
hänat, att rostan slutade att rinna, när en dylik person
med sina elaka ögon kom in. Då hade det förskräckliga
inträffat: julbyggen var utskända. Men hade däremot
byggen lyckats väl, slog vändinnan tilltöt i träkippan

Endast
dessa ut-
sages
H. L.

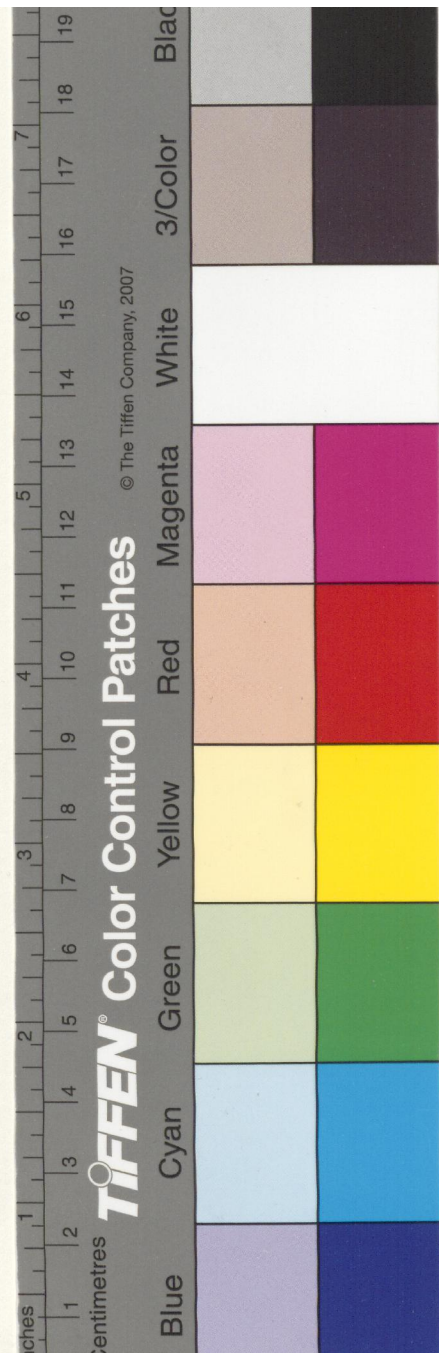

Druga Veckjåvi
L. Hjert s. 3.

111

Julbrygd

och förde till granngården att smakas på. Men tom fick man
ej vänta kippan hem. Hade ej grannen ät att ge
tillbaka, kastades en eller flera brödbitar i kärlet.
På Söndagsmässdagen skulle julölet stå på bordet.

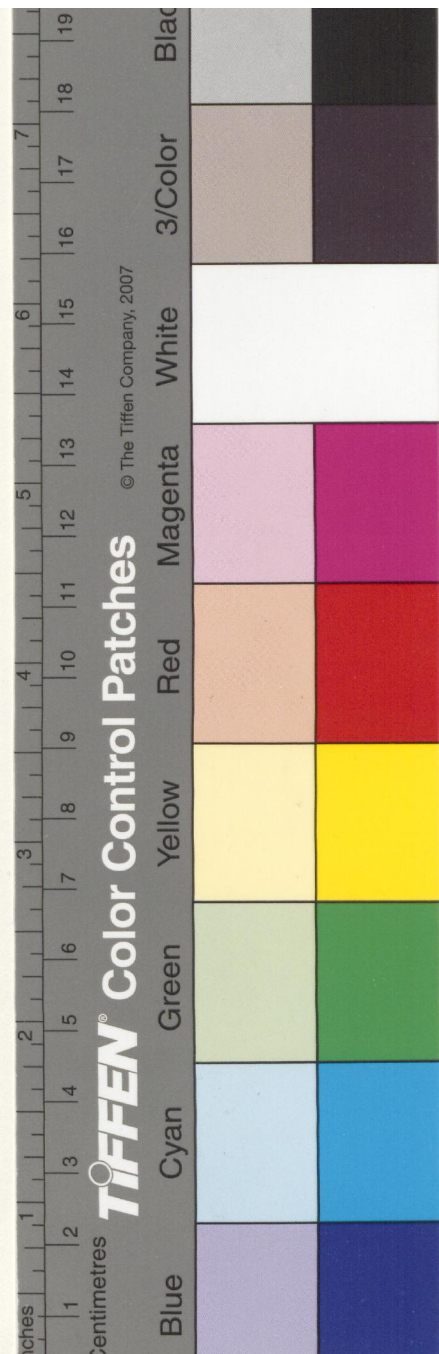

Donga, Vekjärvi
A. Hjelt. s. 1.

112

Jul

Det första arbete, man redan flera veckor före den
stundande julhelgen utförde, bestod i att skaffa jul-
ved hem till julbrasan. När man på hösten samlade ved
i skogen, valdes de tjärigaste klabbarna till julved
för att det riktigt skulle lysa, när brasan tändes.
Vid hemkörningen sattes julveden på sin bestämda
plats, antingen vid bastuknuten eller "baso-stugan".
Där fanns vanligen också överårs julved, men man
måste ju se till, att lagret ej tog slut. Här fingo
klabbarna stå till juldagen (julaftonsdagen), då
de klövs sönder och bröts iv.

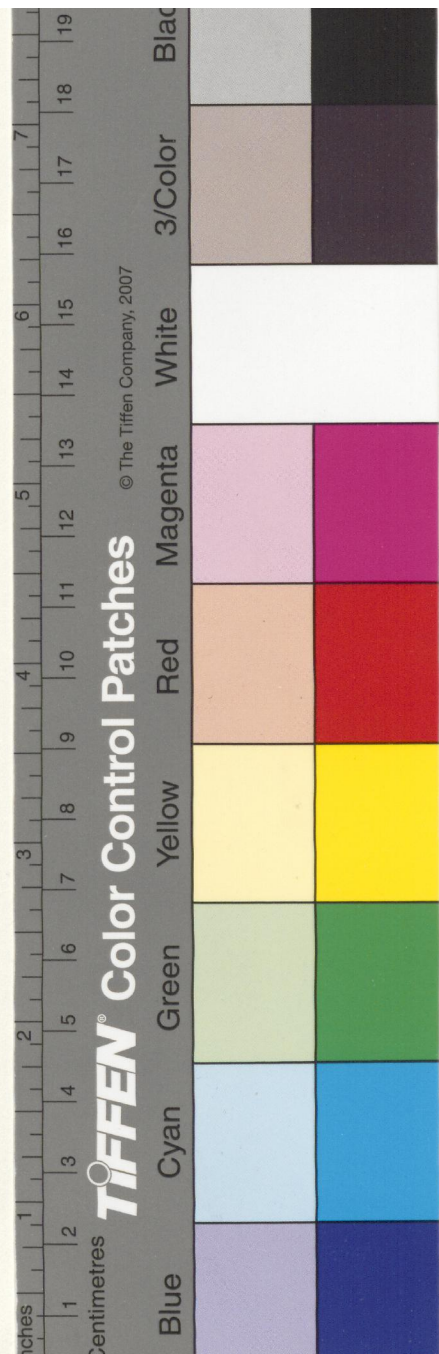

Borgå, Teckjärv
K. Hjelt s. 2

113

Jul

ny
Julbrödet måste bakas i god tid för att man
skulle hinna med byggen. Och vilket arbete
var det ej att baka den stora jullingsan, som
skulle vara stor som en slipsten och krusas med
avtryck från både deghorn och lodnycklar. I
flera dagar måste man baka hällbröd och sedan
jullingsor. Sj det bröd som bakades till jul, måste
hinna till över hela vintern.

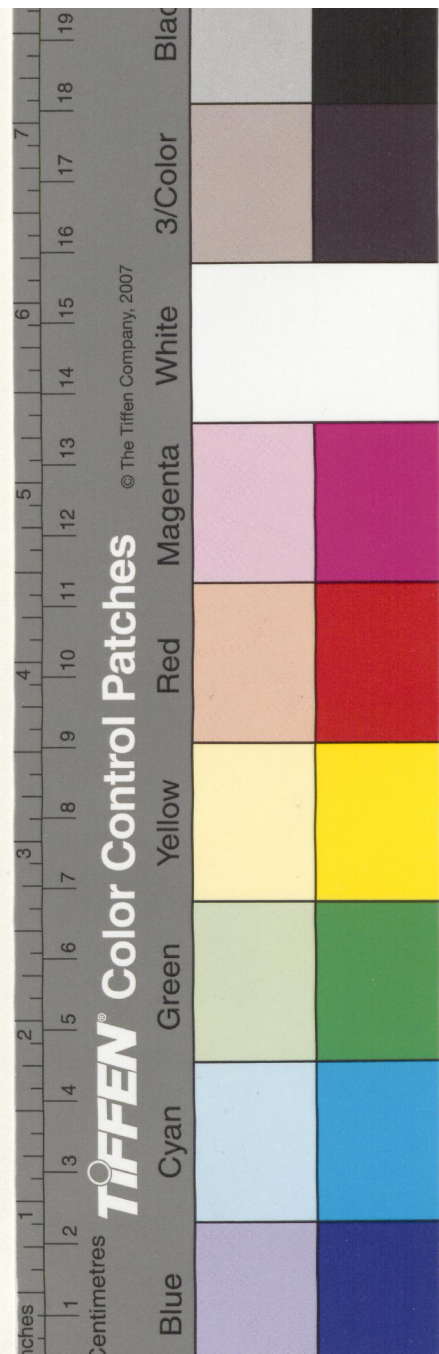

Daga, Teckjävi
A. Hjelt s. 3

114

Jul

ett svårt arbete var julträtten. Till julen måste allt
rengöras, nytt bordsys, gammalt lappas. Utom rent
skulle man också ha helt på sig under helgen.
Pybbyxor och -bjolar skulle en var ha på sig om
jilmorgonen i kyrkan.

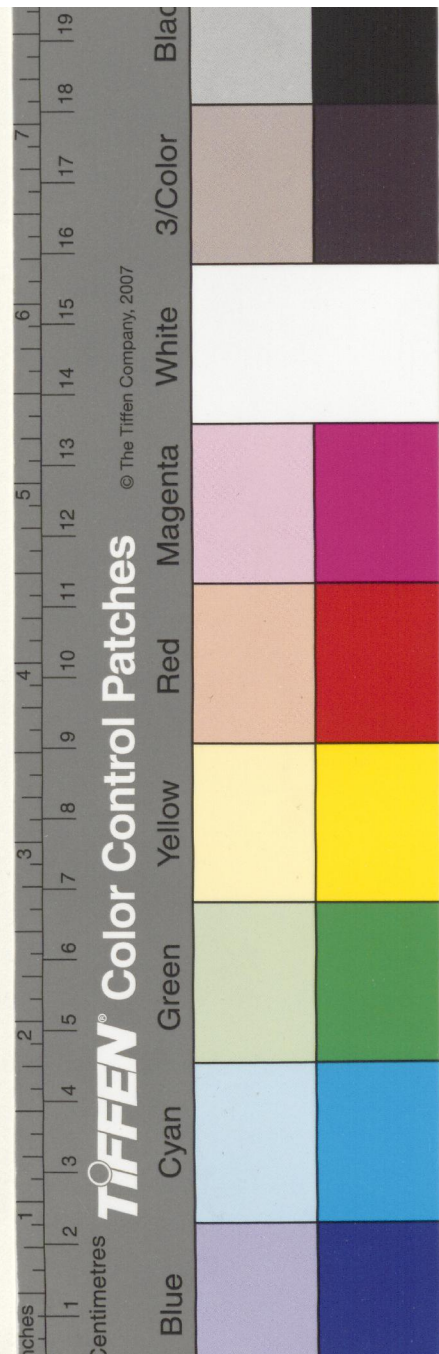
Donga, Teckjärvi
A. Hjelt s. 4.

115

Jul

10/1
Lä° Tomasmässdagen skulle svinfötterna kokas.
Andra kokade också "Tomashuvu" (svinhuvud) Av
dem skulle man äta på julafton.

10/2
4.2
Svinrocken skulle föras ut på Tomasmässdagen,
ty spann man efter den dagen, skulle rocken tvinna
av sig själv hela julhelgen. Och julfriden blev
då stöd.

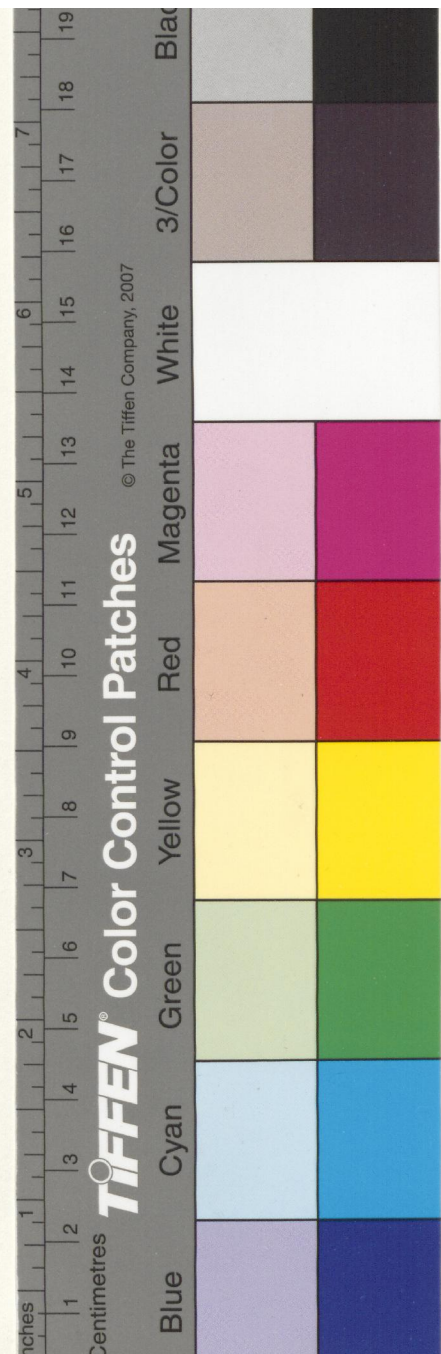

Dorgå, Veckjänni
A. Hjelt s. 5

116

Jul

När själva "storhelgen" kom närmare, blev det allt
bräddare för både män och kvinnor. Golven
skulle skuras, kaffepannorna blankas, julkjusen stö-
pas, pärtor täglas, kalukronorna bindas. Därför
hade man ej heller tid att sova mycket på
nätterna, utan sent på kvällarna och tidigt på
morgonen skulle man vara uppe, så att allt
skulle bli ordentligt utfört.

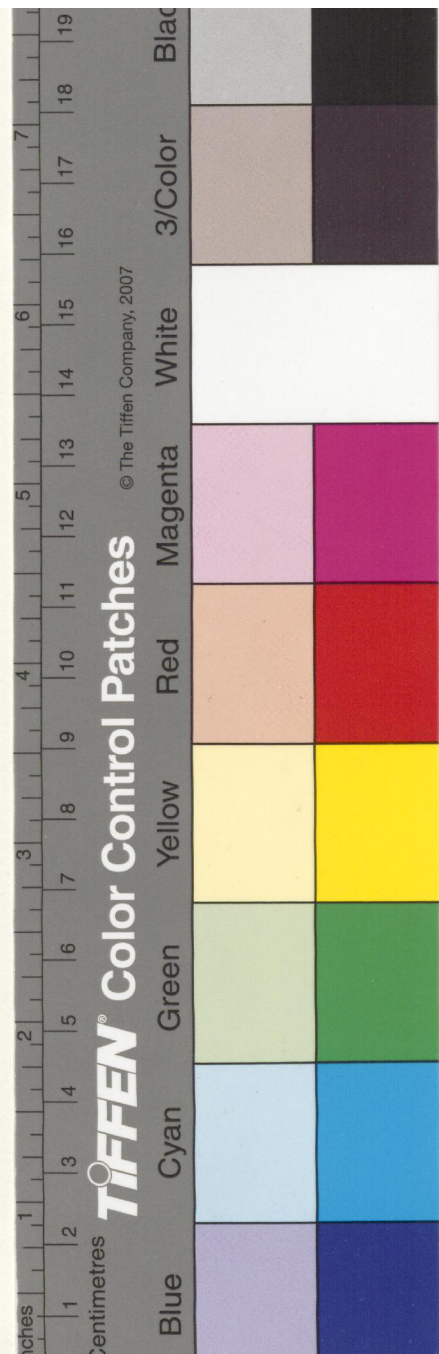

Donga, Teckjävi
N. Hjert S. 6

117

Jul

Da' jillördagen (julaftonsdagen) var inne, sprände kar-
larna hästarna för höslädoma tidigt på morgonen
och for efter hö. Dagen till ära hörde några
med postklockor och bjällror. Hästarna fringo ej
just på den dagen utan jämt springa med och
utan lass. — Man troade, att hästarna ej däremellan
förstod tal, men annat var det den dagen, ty man
uppmuntrade dem ständigt med orden: "spring på, spring
på, julen är nära."

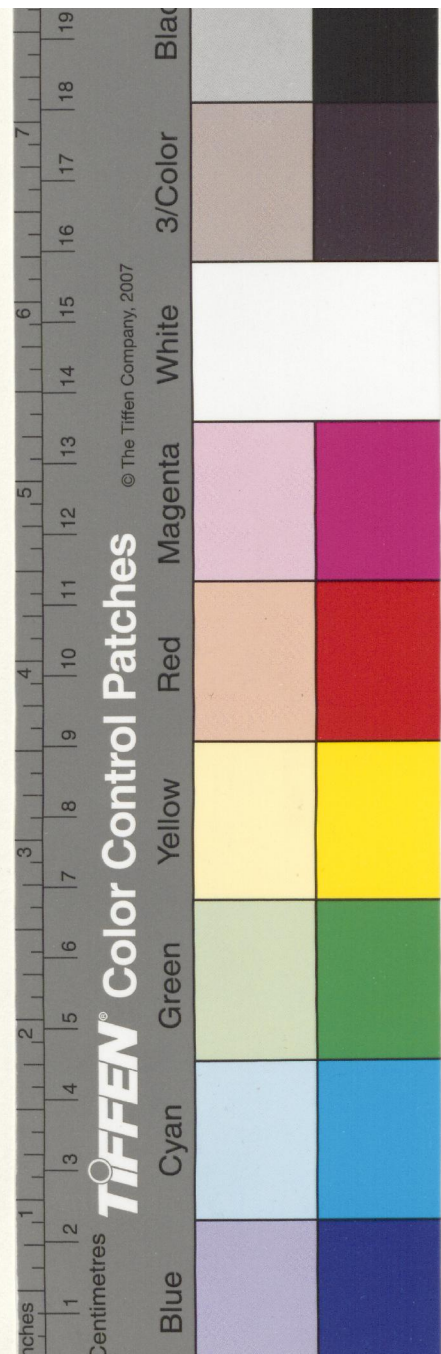
Dorä, Veckjärvi
A. Hjelt s. f.

118

Jul

my.

Min i all stök och all brädsla på julaften, hörs
smeden komma med sitt "kinkei"-lass. Kinkei kallas
smedens uppblöd, vilken han upphär julaftonsdagen
av de hemman, som uppgjort stadga med honom
för sitt årsmide. Bjugiften betalas i vissa
mät: råg, havre, korn, hö, halm, bröd, kött,
fläsk och brännvin.

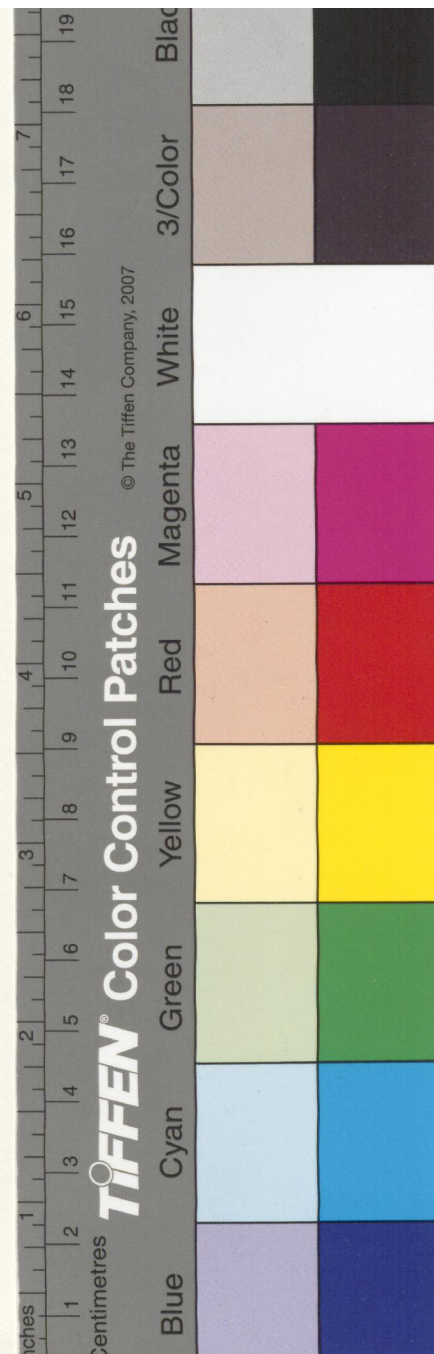

Dorogä, Tectsjärvi
N. Hjelt 58

119

Jul

Lå närmade sig middagen på julaftonsdagen,
men någon middag bestods ej, utan man fick
fasta till kvällen, då julmaten skulle förtäras för
att då förmå äta rätt duktigt. Hästarna grändes
dock in till middagen och sattes i stallet, ty
man skulle i god tid ta emot helgen. Men
kvinnorna hade brätt så väl för - som efter-
middag, de skulle elda hadstugan, karla skjortor,
lakar m. m. och för övrigt se till, att alla
småarbeten blivo utförda.

Dorogä, Vechjärvi
A. Hjelt s. 9

120

Jul

julaftons

Det led mot eftermiddag, och männen gingo att bada. Kvinnorna gingo senare till badstugan, men dock så tidigt, att helgen kunde tas in blockan. Under tiden man badade, kunde flickorna, om de ville, få se sin fästman. Han behövde blott skynda sig in från badstugan tidigare än de andra, sätta haken på dörren och tre gånger sopa golvet från gaveln till dörren. När man då tredje gången kom till dörren, mötte man fästmannen, som steg över tröskeln emot en.

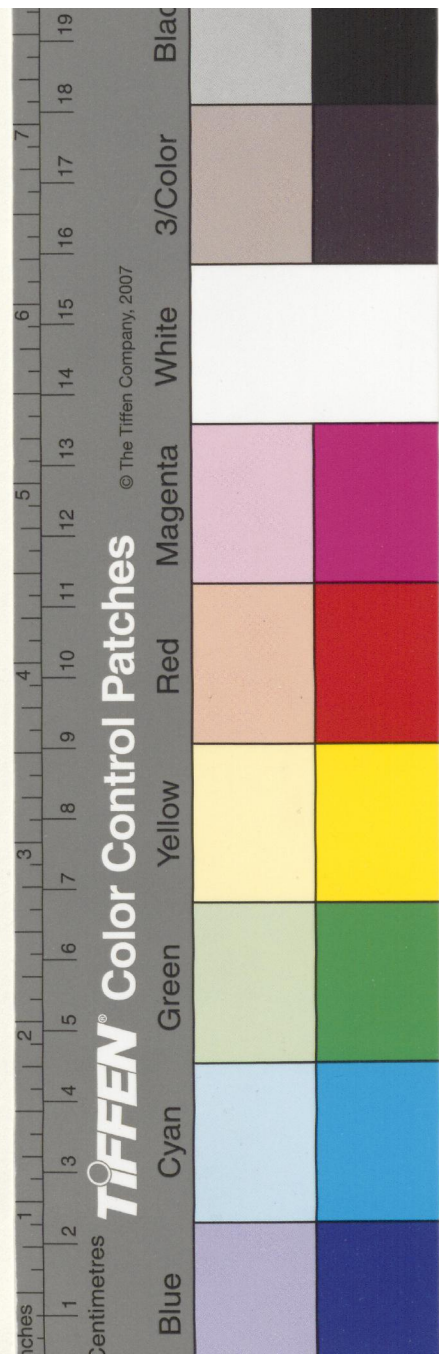
Borgå, Vechjärvi
N. Hjelt s. 10

121

Jul.

När alla hade badat, hämtades halmen in och
breddes på golvet, likaså bars så mycket julned
in, att det räckte över juldagarna, den sattes på
ugnen att torka. Ljus sattes i halmkronan i taket,
och julkjusen placerades i fönstren. Allt började se
högtidligt och jullikt ut.

Så bars julmaten på bordet. Först uppställdes
"julfoten", vilken örtd skulle stå på bordet hela
julkhelgen. "Julfoten" bestod av tre limpor, lagda
på varandra, av vilka den översta var minst. Varje
limpa var smord och krusad med deghorn och
bodnycklar. Dredrid "julfoten" sattes en fläskskinna
och ett kolår. Dessa båda skulle få stå över julkhelgen.
Sedan hämtades själva julmaten.

Dorä, Tschjåvi
A. Hjeru s. 11.

Jul 1912

reg.

Sedan hämtades gjätra julmaten, som bestod av
det bästa man kunde frambringa. Åren ett tre-
grenigt ljus ställdes på bordet. När man satte sig
till bords, skulle någon av barnen läsa en kort
bordsbön, som blivit inlärd för detta ändamål.
Efter måltiden lästes också en bön. När alla hade
ätit, tändes julbrasan och ljusen i halmkronan.
Husets innevånare samlades kring bordet och man
höll gemensam andaktstund, läste och sjöng jul-
psalmer. Barnen måste också hållas stilla, de fruga
ej "läsa" i halmen.

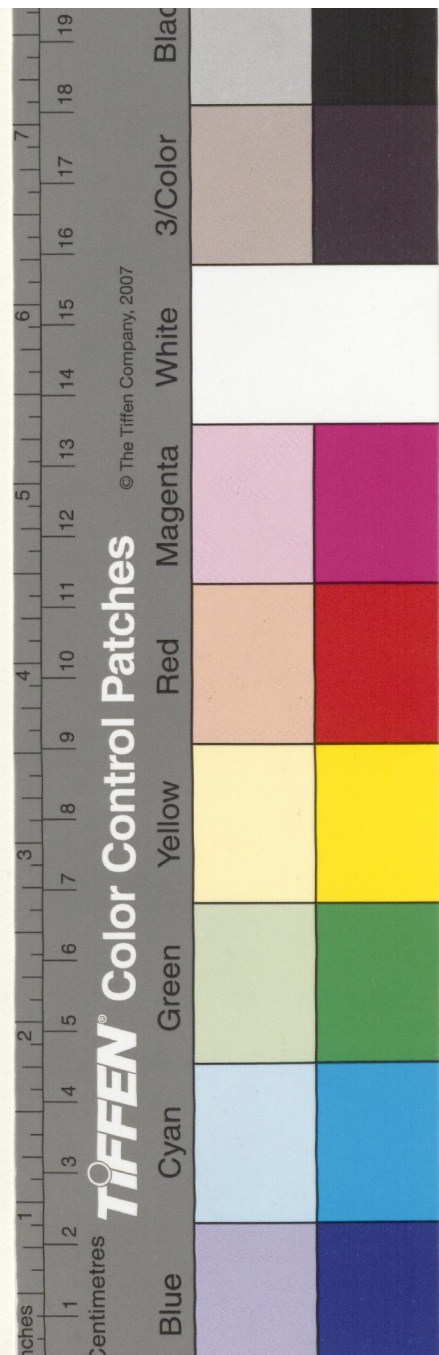

Dorgå, Teshjärvi
A. Hjelt s. 12

122

Jul

reg.
Då andaktstunden var hållen, och brasan med-
brunnen, välsignades boningsstugan jämte uthusen
och husdjuren. Man gick till varje byggnad
och ritade ett kors i mellantaksparerna mitt-
för varje djur. När allt detta var gjort, lade
man sig att sova, men huset skulle brinna
hela natten på bodet. Även i stallet skulle lyktan
brinna över natten.

Dorgå, Teckjåwi
A. Hjelt s. 13

123

Jul.

my

Lå julmorgonen steg man tidigt upp, klockan 1 eller 2-tiden.

Kvinnorna skynade genast till ladugården och gävo jullingsa, fuktad med öl, åt korna.

Hönsen skulle få äta havre från en ring, gjord av kalmbor, på golvet, då skulle de ej följande sommar värpa i lön.

Karlarna åter föde i en vacker havre, fuktad med brännvin åt hästarna, för att de skulle vara ryttia på kyrkfärderna. Andra slogo brännvin i hästötat för samma ändamål.

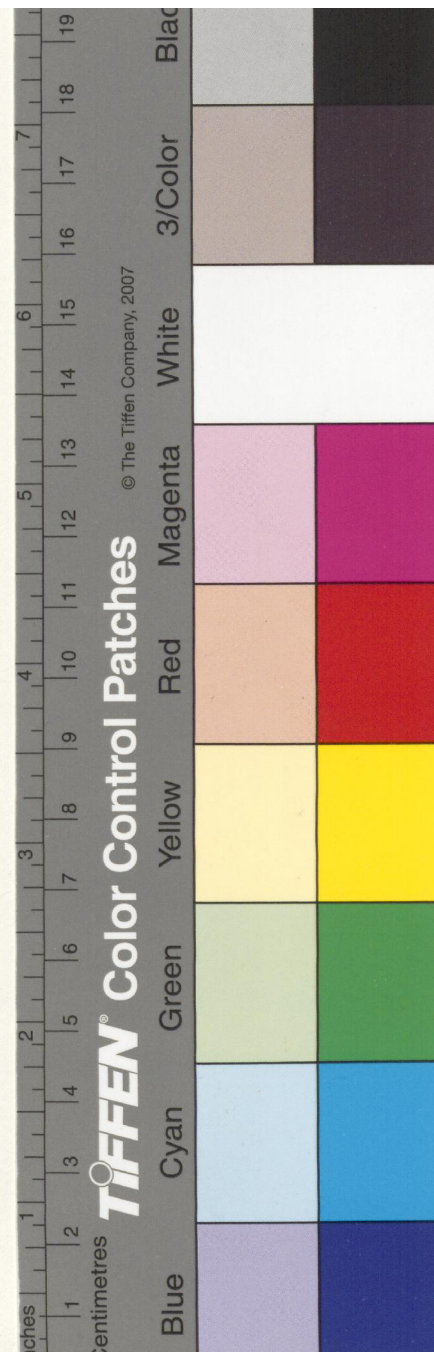
Doga, Vackjärvi
A. Hjelt s. 14.

124

Jul

När "körkfarantiden" kom, tändes en väldig julbrasa
i den öppna "skorstensen" och likaså jylljusen i fönstren,
på det att de förbifarande skulle se, att man verk-
ligen firade julen. Då hemvägen från kyrkan
hörde de flesta i kapp och lycklig då den, som fört
hem hem från kyrkan, han fick fört allt bärgat
om sommaren.

Även det hör, som fanns kvar i släden, när
man kom hem från kyrkan, gavs åt fåren, då
lämnade de tvillingar.

Donga, Teckjävi
N. Hjelt. s. 15.

125

Jul

Juldagen fick ingen gå till byn. Ordspråket sade
ju, att juldagen hållas också svinen inne. Ej heller
fick man gå till bodar och vedliden på juldagen,
utan dagen fönt skulle så mycket hämtas in,
att fjoråden ej behöfde antäas. Juldagen lade man
sig i skymningen att sova.

Damen sprungr omkring i byn och väsnades i halmen,
allt vad de förmädde. Man sör och kalasade, dan-
sade och hade roligt. På tredje dagen höijade gum-
morna göra sina visiter hos varandra. Det gamla
året gick snart ut vid dans och kalas, och det nya
året höijade.

Dorgå, Tackjåvri
N. Hjet. s. 16.

126

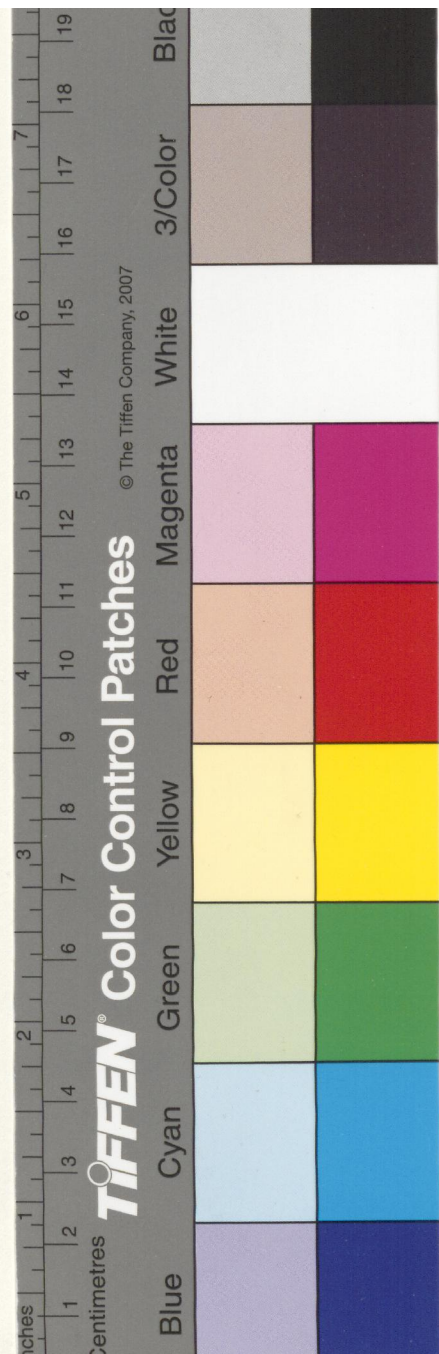
Jul.

reg Vid nyåret hade man sina märken för att
veta, hurudant året skulle bli. Var t. ex. skogen
snöig, skulle året bli sjukligt.

Om det stormade julaften, väntades höga
herrars och konungars död.

reg På Trettondagen, ryska julen, väntade man köld,
ty ryssarna, påstod man, ha alltid kallt under
sin jul.

reg På Tjugondag Knut körde man julen ut. Sen börjades
de långa "ötreckorna", då man fick leva på de
smulor, som kvaddlivit från julbordet.

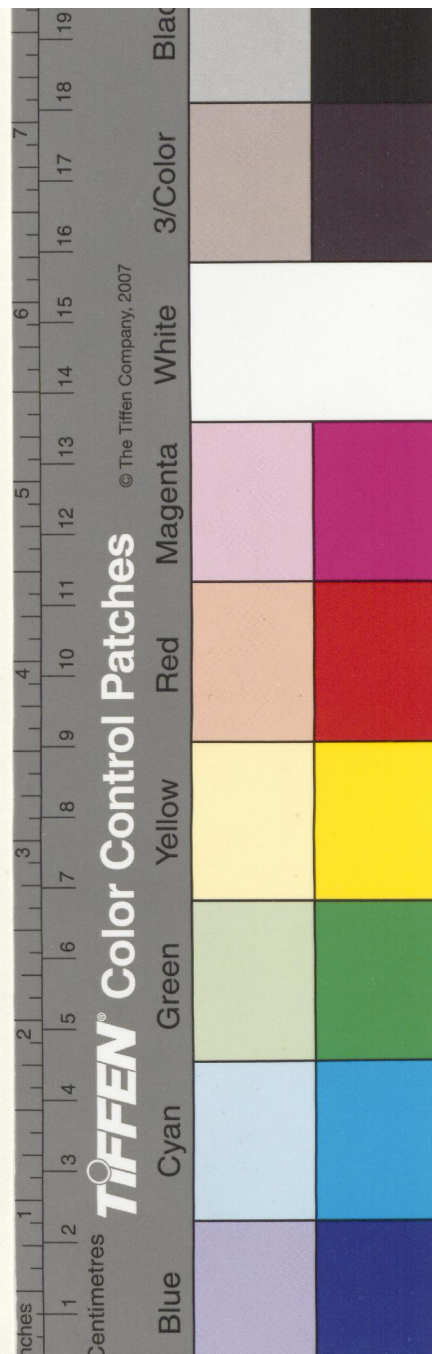
Kyrksläv.

104
I Obäck Guss sedde halvkärven
in i stugan ar en dräng, strax innan-
för dären kom husbanden smut,
ölstapet i ena hand och brännvins-
glaset i den andra och stritte ad på
kärven; också bärren gick.

Därfter "lädde" husbanden strän 3 gånge
om det festner mycket i sporn, skulle
det bli god är.

Halmen föstes ut tyng andagen, men
vipporna i taket skulle sitta kvar
till Johanne, liksom J-måjorna
skulle sitta till jul.

A. Ö.

123
Kyrkstia

Am julaften fick mjölkkärlen
inte diskas inne i stugan utan ute
på backen.
M. H.

Julmagon.

Kyrkostad.

Varken i stan eller fähus får görseln
inte mörkas ut, annars kastar man ut sin
lycka.

F. V.

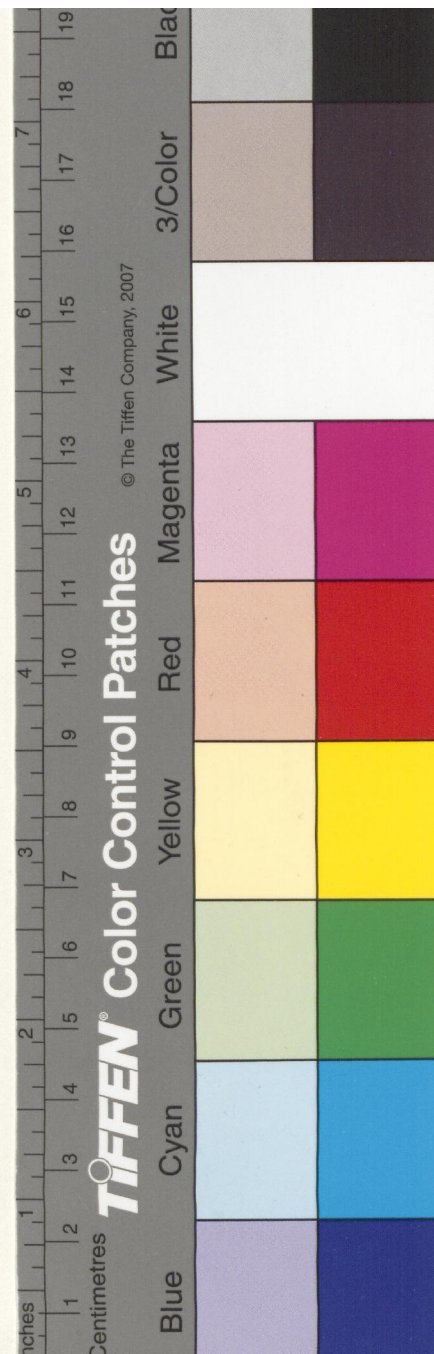
neg. Gården snåkades inte ut, utan
mot väggen i knuten.

M. H.

orga.

Gödseln får inte mörkas ut.

14

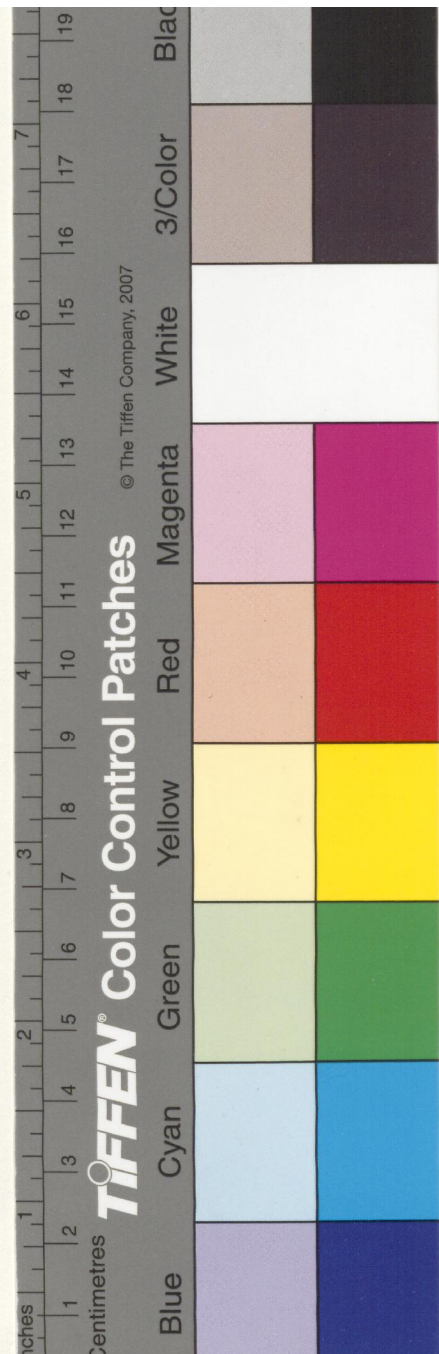
Kyrkslätt

130

ny

Från julkyskan hem var det kapp-
löpning, den som kom först, skulle
få allt arbete först gjort om somm-
ren.

L. P.

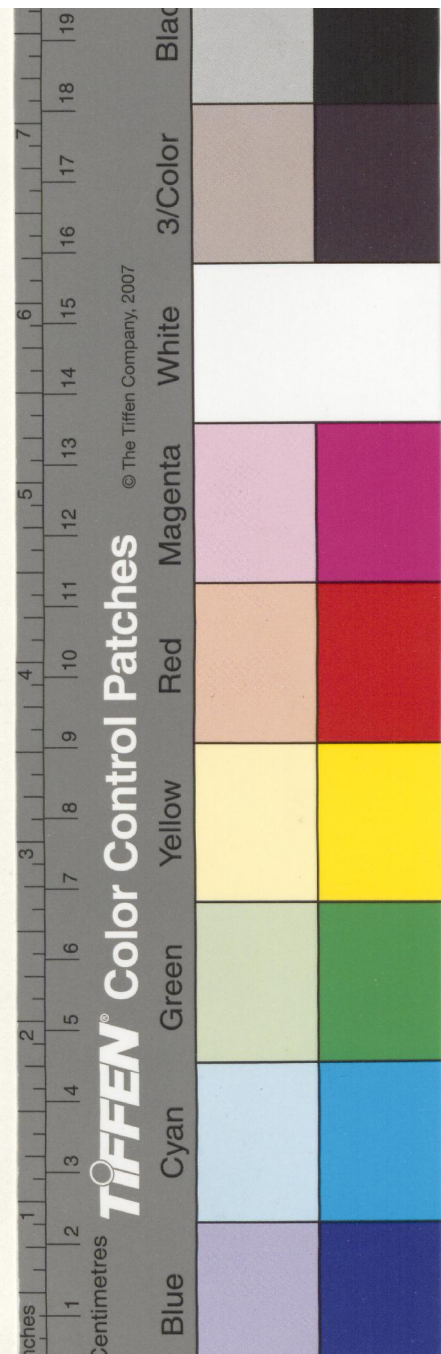

Kyrkscän.

131

Husbonden brukade själv ge sina
julklappar åt tjänare, men främmare
kastade in dem genom dörren och for
o undan, innan man fick se på, vem
det var.

A. Ö.

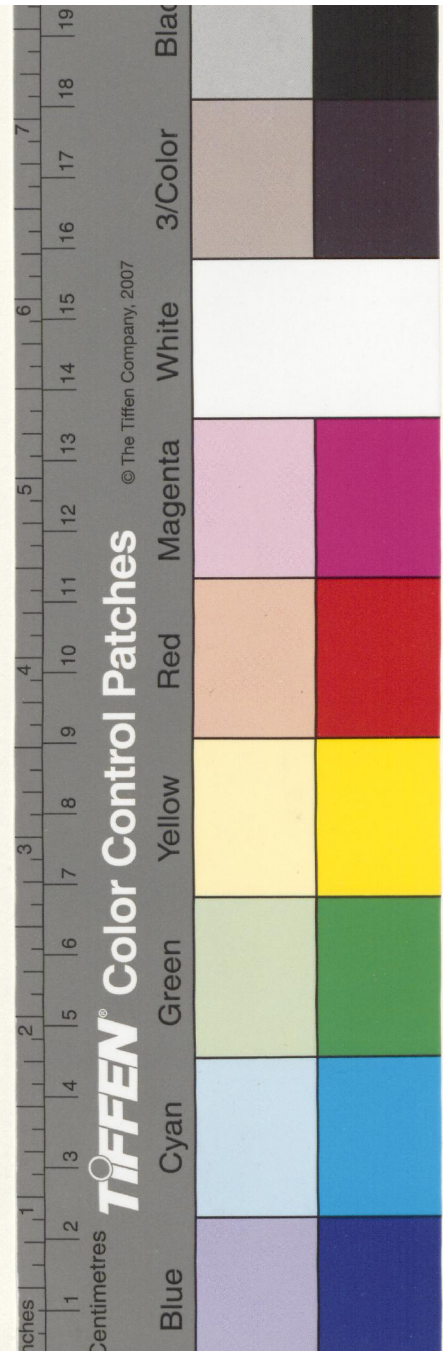
kyrksläta

Om en flicka sopar golvet i stugan
om julaften med sitt linne, ensam,
skall fästman visa sig för henne.

En pastorska bad sin friga göra så,
och han såg pastorn ligga under
bordet.

"Oliv träll med mina barn, för
du skall bli gift med pastorn," sade
frun åt frigan. Föru dag och frigan
blev gift med pastorn inom året.

M. V.

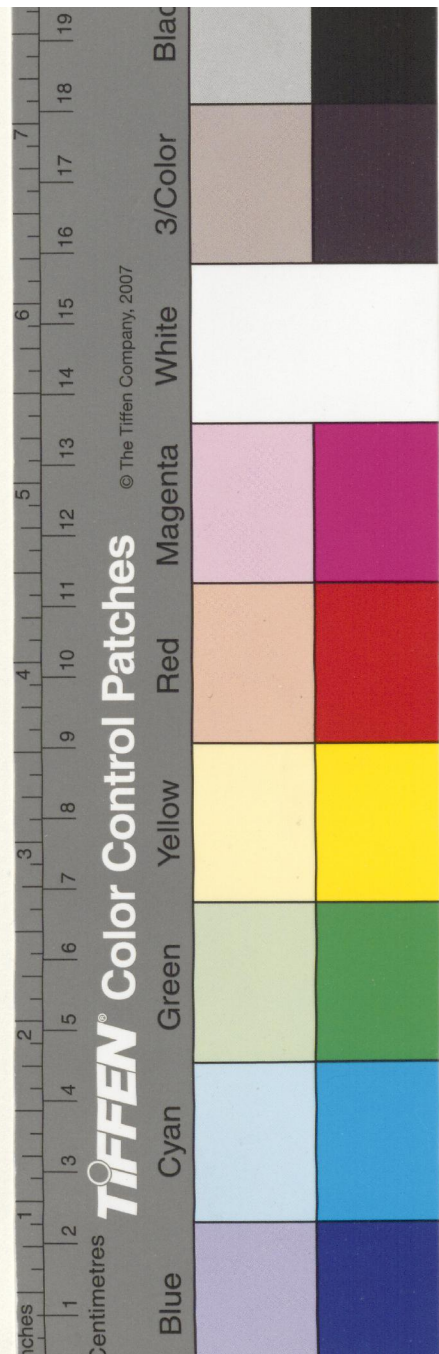
Kyrkslätt.

134

1897 Erik Sundberg i Gjundeå hade dyvels-
träck i hästbitloma (betslit), när han
för sin julkyrkan för att andra hästar
inte skulle fara förbi.

Dyvelsträcken skyddade också hästen
för smitta.

L. P.

Hyrkela.

Den jubelrosten var det kapploppning
mellan grannarna till brunn, om den var
gemensam. Den, som kom först, ropade:

" Den som före far,
den flöte (flötat) tar,
den som efter kommer,
den får dricka spadet "

F.N.

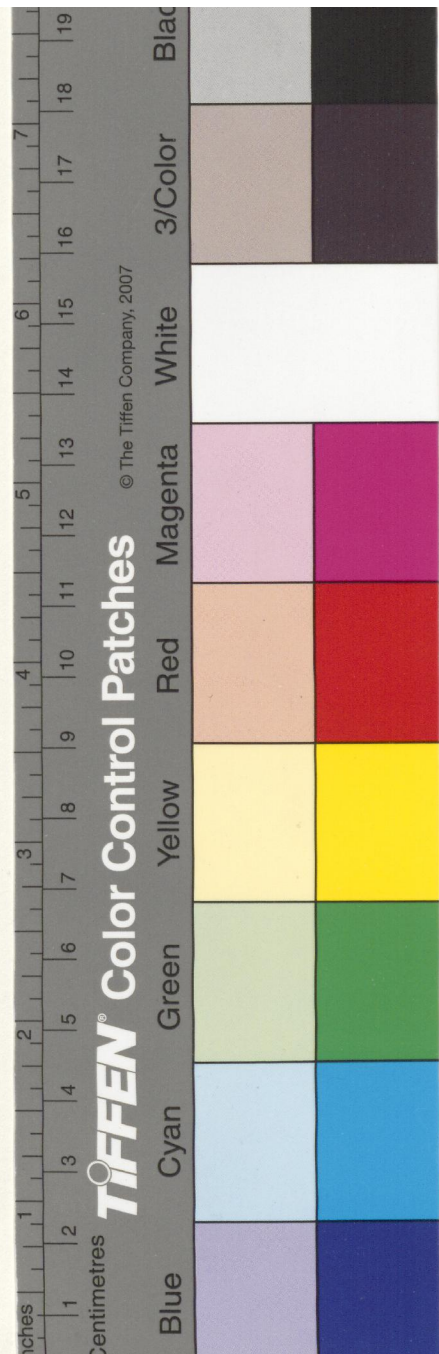

Perné

my

Om man nyss kvämn hoppers
jämstela över tröskeln, skall man
bli rik inom året. Man bli hoppers varje
gång, man skall ut och in.

H. P.

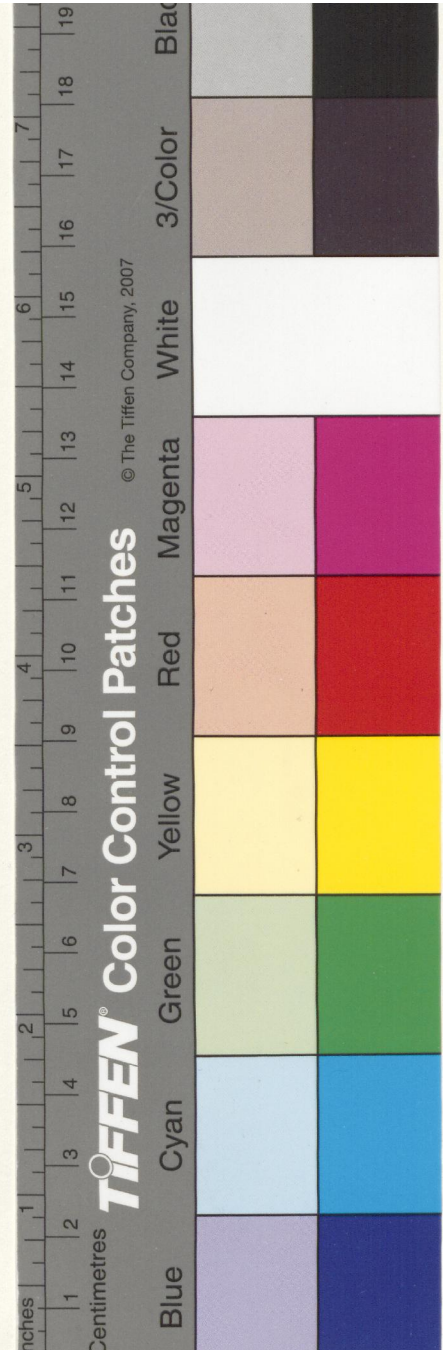

Pönnä.

Om nyårskvällen skall man ha nyårs-
brata.

Om nyårsnågongen kan man se
ett fotspår i askan. Om det går
inåt spisselhornet, skall någon födas,
men om det går utåt rummet, skall
någon dö.

K. P.

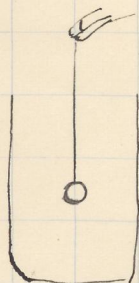

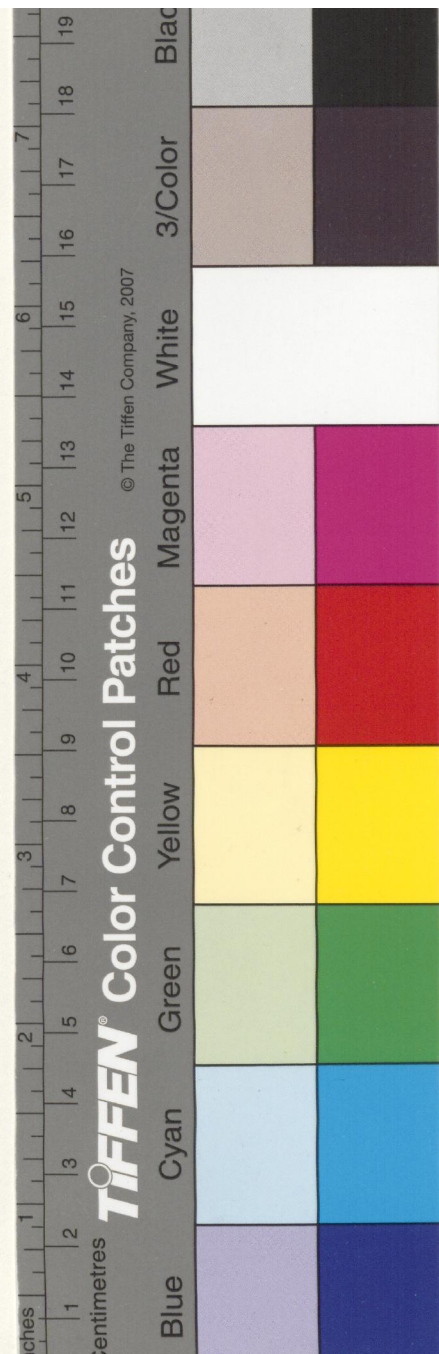
Pärnä.

Ny årsafton.

Man skall hälla en rögsching i en dub-
bel hösträ i en dricksglas utan att thaka på
handen. Om en stund börjar ringen slå i glas-
kanten, så många gånger som den slår i en
kanten utan att bröta den andra, så många
år skall man leva. Drukes ommant.

H. P.

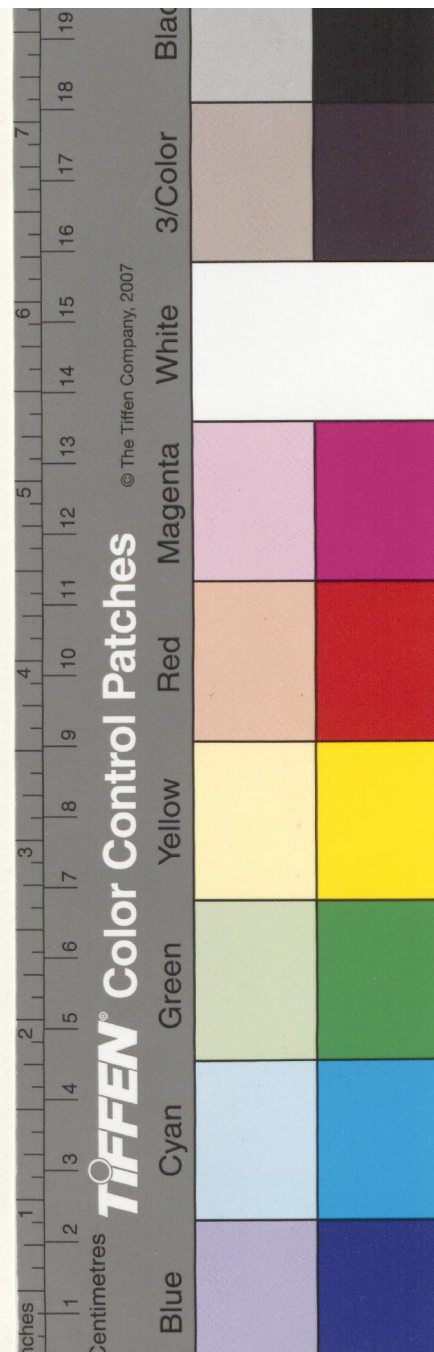
Pärnä.

Nyårsafton.¹⁸⁹

När man har smält (tem i vattn) skall man för vattnet till en sådant stam, där det går 3 vägar, och slå ut det där. Ett skall man höra något ljud, sång, om det skall bli begravning i skutan, musik (tråfiol - eller harmonika) om det blir bröllop, barnskrik, om man ska få barn.

Man hör antingen vara 3 lidasammans, eller ensam, men H. P. har aldrig något gå ensam utan har alltid haft 2 med sig. Endast den, som taken gåsar, hör något. Man för ej de ludsaks och ej säga något.

✓ En flicka i Grönfors hörde sång, grufningspsalm, då H. P. han där in, låg hemma om det var hjärtslig.

Kyrkstån.

140

Om någon framman på nyårs-
afton, när folket satte och åt, gick utan-
för fönstret och såg in i stugan, skulle
han se dem sitta utan kunnat, som
skulle dö innan nästa nyår.

A. V. A.

Kyrkslätt.

Rönneholms morfar hade en nyårskråken
på fönstelsbrädet och sällkom för varje
person i huset, i åldersföljd, så att han
kunde veta, vilken person varje kom till-
hörde. Om något kom smitta under
natten, skulle motsvarande person
då innan året, om sällkommit bara
smitta till någon del, skulle svara
bli sjuk.

K. Rönneholm.

Esbo.

ny

Om nyårsafton skulle man släta
ut aska i spisen, laga nån efterelden,
om morgonen, innan man lagade
eld, skulle man se efter och då skulle
man se spåret av en fat med tär-
na ut, om någon skulle dö inom året,
om någon skulle födas i huset, skulle
man se spåret med tärna inåt spi-
sen.

F. Ö.

my ✓
Parna.

143
Nyårskvällen.

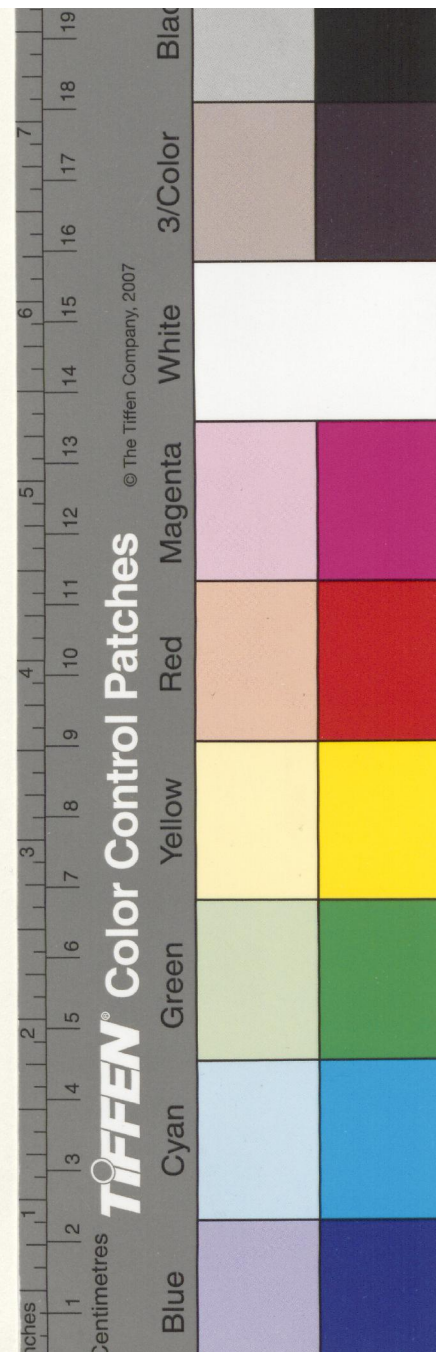
Om sitta mellan två speglar med
2 gus framför sig, skall man se kom-
mande händelser.

Tre flickor gjorde så. Den såg en gamm-
mal herre i läussätet och blev den gift
med honom.

R. P.

my ✓
Porga. Den flicka såg midsomnaraften och såg
i en spegel för att få se framtiden. Hon
såg den härliga och fräna, men blev så
rädd, att hon kastade bort spegeln.

A. H.

Pärnå

Da en flicka fäs se nyårsmyt, sken
han gäddor sågs denna dansa:

Nyårsmyt, vems skjorta ska ja
sy.

vems kaka ska ^{ja} baka,
vems maka ska ja bli.?"

Sen på kvällen ska han hyssna många
lilla folkets samtal, ty det första mans-
namn, han hör, skall också hennes
blivande vara.

I Västmanland gå flickorna ut och
miga 3 ggr för nyårsmyt, då skola
de bli gifla ut änt.
Lisa Nilander.

